

การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

ปริญญานิพนธ์
ของ
จินดา น้ำเจริญ

15 ส.ค. 2541

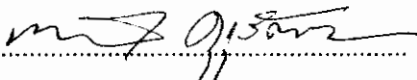
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

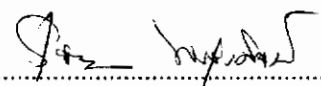
ตุลาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

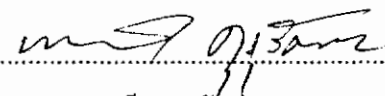
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

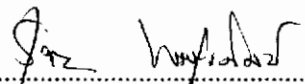
คณะกรรมการควบคุม

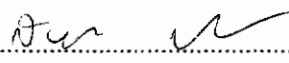
 ประธาน
(รศ.ดร.ภรณ์ กุรุรัตน์)

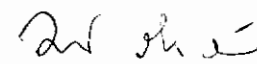
 กรรมการ
(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

คณะกรรมการสอบ

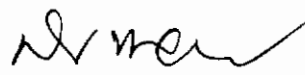
 ประธาน
(รศ.ดร.ภรณ์ กุรุรัตน์)

 กรรมการ
(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ.วราภรณ์ รักวิจัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 4 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ กุรุรัตนะ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิชัย ที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ ความคิด ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอนของการทำปริญญานิพนธ์ ตลอดจนช่วยกระตุ้น ให้กำลังใจด้วยความเมตตาโดยตลอดทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความประณีตสมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.พัชรี ผลโยธิน ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา บุญญฤทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัญชลี ไสยวรรณ อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุข อาจารย์สุทธภา โชติประดิษฐ์ อาจารย์วันเพ็ญ ปลูกพัฒน์ อาจารย์จิตรา ชนะกุล และอาจารย์รุติพร พิษณุกุล ที่ได้กรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลระยอง อาจารย์เพียว ทิพย์อุทัย คณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและความร่วมมือในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัย อาจารย์วรี เกียรติกุล อาจารย์อรทิพย์ พวงเนตร คุณบำเพ็ญ การพานิชย์และครอบครัว คุณอนันต์-คุณบุญสม น้ำเจริญ คุณจิรพรรณ นิสสหา คุณเบญจพร สมานมาก คุณวิไลวรรณ เกื้อทาน คุณสมคิด ชนแดง พี่ เพื่อน และน้องนิสิต ปริญญาโท เอกศิลปศึกษา และเอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ แต่มีส่วนช่วยให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ที่ได้เลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

จินดา น้ำเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	15
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	34
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	36
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	36
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	53
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	53
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	55
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	55
อภิปรายผล	56
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	61
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	62
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	63
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	71
ภาคผนวก ก	72
ภาคผนวก ข	76
ภาคผนวก ค	81
ภาคผนวก ง	104
ประวัติย่อของผู้วิจัย	106

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	41
2 การดำเนินการทดลอง.....	43
3 เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ก่อนการทดลอง	49
4 เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ภายในกลุ่มทดลอง 1 ก่อนและหลังการทดลอง	50
5 เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ภายในกลุ่มทดลอง 2 ก่อนและหลังการทดลอง	51
6 เปรียบเทียบความแตกต่างของความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2	52

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงลำดับขั้นของการสร้างแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัย ในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย	38

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ชัด ทั้งนี้เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และระบบการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็ว การรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น จนส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติด้วย เพราะมนุษย์ไม่รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม จึงทำให้เกิดภาวะมลพิษและเสียสมดุลในธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 172) เช่น ปัญหาการเกิดมลภาวะเป็นพิษในแหล่งน้ำ และอากาศหรือการปล่อยก๊าซพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม จากท่อไอเสียรถยนต์ จักรยานยนต์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 3) ซึ่งจะทำให้สังคมนั้น ๆ ตกอยู่ในภาวะสับสน สมาชิกในสังคมขาดความมีวินัยในตนเอง ปราศจากจิตสำนึกที่จะรับผิดชอบสังคมร่วมกัน ต่างมุ่งหวังแย่งชิงผลประโยชน์เข้าสู่ตนโดยไม่มีขอบเขตจำกัด ท้ายที่สุดอาจนำไปสู่ความล่มสลายของสังคมนั้น หากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขอย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 7) ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นจะสามารถแก้ไขได้ ถ้าเริ่มช่วยกันสร้างวินัยในสังคม โดยจะต้องส่งเสริมให้เกิดวินัยในตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองแก่เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523 : 7 - 9) เพราะจะเป็นรากฐานในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สังคมสงบสุข วินัยจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะวินัยเป็นเครื่องช่วยแนะแนวความประพฤติของเด็กในอนาคต จุดมุ่งหมายในการที่จะอบรมเด็กให้มีระเบียบวินัยนั้นก็เพื่อให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ ให้สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ. 2520 : 177 - 180) ซึ่งวินัยในตนเองที่ติดนั้นต้องเป็นวินัยที่เกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับนับถือมากกว่าการทำตามคำสั่ง หรือเพราะการลงโทษ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2537 : 6 - 8) ดังนั้นการมีวินัยในตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็กและความมีวินัยในตนเองจะเป็นพื้นฐานของบุคคลในการควบคุมตนเอง ให้มีวินัยทางสังคมต่อไป (สุชา จันทน์เอม. 2511 : 49 - 53)

วินัยในตนเองของเด็กจะเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่ง แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้จากการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบที่จะกระตุ้นให้เข้าใจถึงผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นกระบวนการทางปัญญาของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้พฤติกรรมที่เสริมสร้างสังคม (ทิสนา แคมมณี. 2536 : 83) ดังนั้น การมีตัวแบบที่ดีจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็ก ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวแบบที่ดีแล้ว กระบวนการทางปัญญาของเด็กก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามที่เพียเจท์ กล่าวไว้ว่า อัตราพัฒนาการในตัวเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมที่ได้รับและสิ่งแวดล้อมยังมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดของเด็ก เพราะเด็กจะเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยอาศัยกระบวนการทำงานของโครงสร้างทางปัญญา (อุษา สังข์น้อย. 2531 : 11) ซึ่งแนวการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรไฮ/สโคป เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับตัวเด็ก เด็กจะเรียนรู้โดยมีลำดับพัฒนาการเป็นขั้นตอน สมรรถของเด็กมีการพัฒนาอยู่เสมอ ใช้สภาพแวดล้อมเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากเรียนรู้ โดยเด็กจะเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เด็กมีโอกาเลือกเรียนรู้อย่างอิสระ เปิดกว้างตามความสนใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ ประเมินผล และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็ก การจัดแบบนี้เป็นการฝึกให้เด็กทำงานเป็นระบบ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2538 : 64 - 65) ได้พัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นการพัฒนาทางสติปัญญา โดยระยะแห่งการปลูกฝังทางปัญญานั้น ควรเริ่มตั้งแต่วัย 0 - 6 ปี เพราะจะเป็นวัยที่สมองเจริญงอกงาม เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก การสร้างเสริมปัญญาให้กับเด็กมิใช่เพื่อให้เป็นคนเก่ง แต่ความรู้ แต่จะต้องเป็นคนเก่งทางสังคม เข้าใจสิ่งแวดล้อม รู้จักการปรับตัว มีวินัย เข้าใจกาลเทศะ สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อน รู้เขารู้เรา เด็กควรรู้ตัวเองว่าจะอยู่ในสังคมอย่างไร ในขณะที่เดียวกันเด็กต้องได้รับการพัฒนาความเป็นผู้มีสุขภาพดีด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2540 : 39 - 42)

จากเอกสารต่าง ๆ ที่ศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรไฮ/สโคป โดยเน้นกระบวนการวางแผน ปฏิบัติและทบทวนนั้น จะทำให้เด็กเรียนรู้เป็นขั้นตอน สมรรถของเด็กจะมีการพัฒนาอยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงทดลองนำกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยที่ประกอบไปด้วยการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ความสะอาด ความมีระเบียบ ความปลอดภัย การรักษาสุขภาพ การรักษารัชมชาติ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้ได้โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตประจำวันของเด็ก จึงทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแก่เด็กปฐมวัยและมุ่งที่จะศึกษาว่าเด็กปฐมวัย

ที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน และได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และ ทบทวน จะมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันหรือไม่ ถ้ากิจกรรมที่นำมาจัดให้กับเด็กปฐมวัย ที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน แล้วสามารถพัฒนาให้เกิดวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมได้ ก็จะทำให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้มีแนวทางในการเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กอีก แนวทางหนึ่ง

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรม เสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งที่จะหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็ก ที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน เพื่อที่จะให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ทราบ แนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างการตระหนักถึงคุณค่าและ ความสำคัญของการสร้างวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลัง ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 10 ห้องเรียน 480 คน ของ โรงเรียนอนุบาลระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง ที่มีวินัยในตนเองระดับ ปานกลางและระดับต่ำ อายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยนำแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 480 ฉบับ ฉบับละ 10 ข้อ และในแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนน พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็น 1 - 5 ตามลำดับความถี่ของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่เด็กแสดงออกมภายใน 1 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 50 คะแนน ไปให้ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของแต่ละห้องสำรวจ ให้คะแนนความมีวินัยในตนเอง

2.2 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมาจัดลำดับดังนี้

1. เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 4.5 - 5.0 เทียบเป็นคะแนนตั้งแต่ 90% ขึ้นไป คือกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับสูง

2. เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.5 - 4.4 เทียบเป็นคะแนนตั้งแต่ 50% ขึ้นไป คือกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

3. เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.4 ลงมา เทียบเป็นคะแนนต่ำกว่า 50% คือกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

จากนั้นผู้วิจัยเจาะจงเลือกเฉพาะห้องที่มีเด็กกลุ่มที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำมากที่สุด แล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับสลากอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยทั้ง 2 กลุ่ม จะได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งหมด 40 ครั้ง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

4.1.1 การจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

4.1.2 เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

4.1.2.1 เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

4.1.2.2 เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความรักผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสถานที่ที่อยู่รอบตัวเด็ก วัดได้จากแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกณฑ์ในการให้คะแนน ระดับปานกลางจะได้คะแนนเฉลี่ย 2.5 - 4.4 และระดับต่ำจะได้คะแนนเฉลี่ย 2.4 ลงมา โดยครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจให้คะแนน
3. ความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความรักผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสถานที่ที่อยู่รอบตัวเด็ก โดยเกิดจากการรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมซึ่งวัดได้โดยแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเรื่องที่สะท้อนถึงความมีวินัยในการแก้ปัญหาหรือการป้องกันปัญหาในสิ่งแวดล้อม
4. การจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน หมายถึง การที่ครูจัดกิจกรรมเกี่ยวกับความคิดรวบยอดในเรื่องความสะอาด ความมีระเบียบ ความปลอดภัย การรักษาสุขภาพ และการรักษาธรรมชาติให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กได้มีการคิดริเริ่มด้วยตนเองตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน โดยกิจกรรมที่เด็กได้ทำนั้นจัดในช่วงก่อนกลับบ้าน กลุ่มละประมาณ 30 นาที ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมครูจะคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ และกระตุ้นด้วยคำถาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
 - 1.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง
 - 1.3 ทฤษฎีพัฒนาการของความมีวินัยในตนเอง
 - 1.4 การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย
 - 2.1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก
 - 2.2 การจัดกิจกรรมแบบกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน
 - 2.3 ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา
 - 2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

1.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม การมีวินัยเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้กระทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ โดยไม่มีใครมาบังคับ การฝึกวินัยจะเป็นการช่วยให้เด็กได้กระทำในสิ่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่นด้วย วินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กนั้นควรจะเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ควรเป็นเรื่องของความเต็มใจมากกว่าการทำตามคำสั่งหรือเพราะการลงโทษ (ภรณ์ คุรุตะนะ. 2537 : 6) ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของวินัยในตนเองไว้ดังนี้

กู๊ด (1973 : 523) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่าไม่ใช่การบังคับโดยอำนาจภายนอก หากหมายถึง การบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือยอมรับคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

อำพร กาทอง (2529 : 7) ให้ความหมายความมีวินัยในตนเองว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต และจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและผู้อื่น โดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น

ขวัญใจ บุญฤทธิ์ (2534 : 12) กล่าวเสริมว่า วินัยในตนเองเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการด้วยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง อันจะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและต่อสังคม

ภรณี คุรุรัตน์ (2537 : 8) ได้ให้ความหมายความมีวินัยในตนเองว่าเป็นความสามารถในการใช้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เพื่อควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 7) ได้สรุปว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ทั้งทางด้านการแสดงออกและความรู้สึกต่าง ๆ โดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติ โดยมีได้เกิดจากข้อบังคับจากอำนาจภายนอก

จากความหมายและแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการคิด ตัดสินใจ และเลือกกระทำตามข้อตกลงร่วมกันโดยความสมัครใจ เพราะเกิดจากการรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ตนควรปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกัน

1.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง

ออซูเบล (สันหพัฒน์ อรุณธารี. 2536 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Ausubel. 1965 : 459 - 460) ได้กล่าวว่า วินัยเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการฝึกฝนเยาวชน และกล่าวถึงความสำคัญของวินัย 5 ประการ ดังนี้

1. วินัยมีความจำเป็นต่อกระบวนการทางสังคม เพื่อให้เรียนรู้การยอมรับมาตรฐานของสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคม
2. การมีวินัยมีผลต่อการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และมีวุฒิภาวะ เช่น ฝึกให้มีการควบคุมตนเอง การพึ่งพาตนเอง เป็นต้น
3. ผู้ที่มีวินัยเป็นผู้ที่มีศีลธรรม เชื่อฟัง พัฒนาความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความมีเหตุผล

4. วินัยมีความจำเป็นต่อความรู้สึกปลอดภัยของเด็ก และมีความจำเป็นต่อการออกกฎข้อบังคับต่าง ๆ ด้วย

5. การมีวินัยในตนเองก่อให้เกิดความรู้ความชำนาญที่จะร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม โดยเฉพาะความรู้ความชำนาญในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมสังคมให้เกิดความรู้ด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่จะทำให้การปฏิบัติต่อผู้อื่นเป็นไปอย่างราบรื่น ยังก่อให้เกิดประโยชน์สมความมุ่งหมาย

สุชา จันทน์เอม (2511 : 9) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1972 : 206 - 207) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กต้องการวินัยที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจและการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537 : 8) ได้สรุปว่า วินัยเป็นระเบียบหรือข้อบังคับที่ควบคุมหมู่คณะให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย การที่สังคมจะสงบสุขได้นั้น ต้องอาศัยความมีวินัยในสังคม ซึ่งหมายถึงการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เคารพและเชื่อฟังกฎหมายข้อบังคับของสังคม การสร้างวินัยในสังคม จะต้องปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเองตั้งแต่เด็ก และวินัยที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ

จากความสำคัญของความมีวินัยดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ช่วยให้สังคมมีความสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย การมีวินัยในตนเองนั้นจะต้องเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับนับถือ มากกว่าที่จะเกิดจากการใช้คำสั่งหรือใช้อำนาจบังคับ

1.3 ทฤษฎีพัฒนาการของความมีวินัยในตนเอง

วินัยในตนเองมีลักษณะของการแสดงออกทางจริยธรรม และคุณธรรมของบุคคลมากกว่าและสำคัญกว่าลักษณะของความรู้ที่รู้ชั่ว และความสามารถ กระทำดี กระทำชั่วด้วย ฉะนั้น จึงควรให้ความสนใจเกี่ยวกับที่มาและการเจริญเติบโตทางจิต และลักษณะการมีวินัยในตนเอง นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้มานาน และมีความเห็นว่า ความมีวินัยในตนเอง จะบ่งบอกถึงระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลได้ด้วย (โสภาพร แก่นเพชร. 2530 : 20 - 30)

ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของวินัยแห่งตน หรือวินัยในตนเองมี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของเมอเรอร์ (Mowrer) ว่าด้วยจุดกำเนิดของการควบคุมตนและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของ เมอเรอร์ (Mowrer)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 6 - 9) ได้สรุปทฤษฎีของเมอเรอร์ไว้ว่าการเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น นักทฤษฎีจิตวิทยาเชื่อว่า จะต้องมียุทธศาสตร์มาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันนำไปสู่ความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น

การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิว ก็ได้ดื่มนม ร้อนก็ได้อาบน้ำ ขู้งัดก็มีผู้มาปัดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจและมีความสุข ความสุขนี้จะรุนแรงมาก และติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น ขั้นต่อมาคือ ในขณะที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนรู้สึกพอใจ และมีความสุข การรับรู้ของเด็กขั้นต่อมาคือ ความสุข ความพอใจของเด็ก ที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ การปรากฏตัวของมารดาทำให้เกิดความสุขความพอใจ การรักและพอใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการเรียนรู้เช่นนี้ ถ้าหากความสุขความพอใจ การรักและพอใจมารดานั้นต้องได้รับการบำบัดในทางตรงข้าม เช่น เมื่อหิวไม่ได้กิน หรือกินเมื่อไม่หิว เด็กจะไม่เกิดความสุขพอใจ เด็กก็จะไม่มีรากฐานในการที่จะเรียนรู้ ที่จะรัก และพอใจมารดาของตนเมื่อการเรียนรู้ขั้นแรกเกิดขึ้นแล้วจึงเป็นรากฐานของการเรียนรู้ขั้นที่สองต่อไป กล่าวคือ มารดายอมควบคุมมากับการอบรมสั่งสอนเด็ก ด้วยคำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ ต่อมาเด็กจึงจะมีความสุข เปลี่ยนแบบมารดาทางคำพูดการกระทำ หรือทำตามที่มารดาสั่งสอน ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้น มีลักษณะเป็นการให้รางวัลและชมเชยตนเองโดยบุคคล ไม่ต้องหวังผลจากภายนอก เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูคนทั้งทางที่ดีและไม่ดีขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ที่ตนรักพอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่เสมอเมื่อเด็กสูบบุหรี่บ้าง ก็จะมีสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรัก ลักษณะที่แสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางจิตของบุคคลนั้น จะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่อายุประมาณ 8 - 10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่บรรลุมารยาททางจิตอย่างสมบูรณ์จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ในการตอบโต้เมื่อเด็กเกิดความคับข้องใจ

หรือเมื่อเกิดความกลัวในการมีความรัก และในการมีอารมณ์ขัน ผู้ที่ขาดวินัยในตนเองเพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ตามที่กล่าวมาแล้ว จะกลายเป็นบุคคลที่ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำและอาจกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมร้ายแรงหมดโอกาสที่จะแก้ไข

การเกิดวินัยในตนเองนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในบุคคลซึ่งจะพัฒนาเป็นลักษณะที่เด่นชัดและนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลต่อไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget. 1977) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหามาจากกฎต่าง ๆ และกำหนดเป็นแนวทางของสังคม หรือพฤติกรรมระหว่างบุคคล กล่าวโดยสรุป จริยธรรม หมายถึง ความเข้าใจในแนวทางของการประพฤติปฏิบัติชอบ ทั้งทางกาย วาจาและใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เป้าหมายสูงสุดของจริยธรรมคือ การแสดงออกในรูปของพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของการกระทำในปัจจุบันและเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเพียเจต์ ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม (ทศนีย์ อินทรบำรุง. 2539 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1962 : 16 - 19) ดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด - 2 ปี) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระเบียบกฎเกณฑ์ได้ การประพฤติปฏิบัติจะกระทำ เพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย
2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (อายุ 2 - 8 ปี) เด็กสามารถรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8 ปีขึ้นไป) เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาค้นคิดตามแบบแผนของตรรกวิทยา ซึ่งเด็กสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจ จะประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

1.4 การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง

การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เปรียบเสมือนการเตรียมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม

หลักการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กมีดังนี้

1. สนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง เช่น สนับสนุนความเป็นผู้นำ และวิธีการของประชาธิปไตย เพื่อสร้างคุณค่าทางบวกให้แก่โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Walsh. 1980 : 43) การให้แสดง

บทบาทสมมติ การใช้กลุ่มเพื่อให้เกิดความคล้อยตาม และการให้เลียนแบบจากตัวแบบ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 33 - 37) ซึ่งการฝึกระเบียบวินัยสามารถสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมต่าง ๆ ได้

2. การอบรมสั่งสอนในการฝึกระเบียบวินัยเพื่อให้เด็กมีวินัยในตนเองนั้น ควรใช้วิธีสอน ดักเตือน และแก้ไข ซึ่งเป็นวิธีที่จำเป็นเพราะเด็ก ๆ ต้องได้รับการชี้แนะว่าจะต้องทำอะไร และต้องได้รับความช่วยเหลือโดยเตือน และย้ำสิ่งที่สอนไปแล้ว รวมทั้งแก้ไขเมื่อทำไม่ถูกต้อง (โสภณ พรธรรม รัตนัย. 2526 : 89) ขั้นตอนการสอนควรทำดังนี้

2.1 เริ่มสอนกฎและระเบียบเฉพาะเรื่องที่สำคัญทีละน้อย ๆ แล้วค่อย ๆ สอนเพิ่ม ภายหลัง ส่วนวิธีสอนนั้นควรพูดในสิ่งที่เป็กรูปธรรมเด็กมองเห็นได้ชัดในขณะนั้นไม่ควรพูดถึงอนาคตที่ไกลเกินไปไม่ควรพูดห้ามล่วงหน้าทั้ง ๆ ที่เด็กยังไม่ได้ทำ และไม่ใช้คำว่า "อย่า" อย่างฟุ่มเฟือยเกินไป เช่น ควรพูดว่า "ช่วยเก็บของเล่นด้วยเมื่อเล่นเสร็จ"

2.2 ควรสอนเด็กเมื่อเด็กอารมณ์ดี ไม่โกรธ หรือไม่เหนื่อยเกินไป ในทำนองเดียวกัน ขณะสอนผู้สอนต้องอารมณ์ดีด้วย ถ้าสอนด้วยความโมโหจะไม่เป็นผลดีต่อตัวเด็ก

2.3 ควรชมเชย และให้กำลังใจเด็ก ซึ่งจะมีผลดีว่าการอยู่เฉย ๆ เมื่อเด็กทำดีหรือคุณเมื่อเด็กไม่ทำหรือทำผิด ควรชมเชยเฉพาะสิ่งที่เด็กทำได้ ไม่ควรพูดชมเกินความสามารถของเด็ก มิฉะนั้นเด็กจะรู้สึกว่าคุณใหญ่ไม่จริงใจ การให้รางวัลเด็กไม่ควรให้พร่ำเพรื่อมิฉะนั้นเด็กจะทำงานเพื่อรางวัล

2.4 ในระยะแรกควรเตือนให้เด็กปฏิบัติบ้างในกรณีที่เด็กอาจจะลืมปฏิบัติ ควรแก้ไขในทันทีหรือในเวลาใกล้ ๆ กัน มิฉะนั้นเด็กจะลืมและต้องมีการอบรมสั่งสอนในทุกโอกาส (ชม ภูมิภาค. 2525 : 136 - 137) ซึ่งต้องใช้เวลา และค่อยเป็นค่อยไป อย่างไรก็ตาม การควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยให้ได้ตลอดไปนั้นเป็นเรื่องยาก แต่ก็เป็นไปได้ถ้ามีคนคอยให้กำลังใจ การเรียนรู้จะเป็นไปอย่างง่ายดาย ถ้าได้รับการเสริมแรงจากการเรียนรู้ นั่นคือมั่นใจว่าจะทำได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และได้รับความรักจากทุกคน (ทักษิณา สวานานนท์. 2519 : 41 - 42)

3. การฝึกระเบียบวินัย ต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอ มีความอดทน มีความพยายาม ไม่ใจร้อน และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ให้เด็กมีความเข้าใจระเบียบวินัยแต่ละเรื่องที่ทำให้ปฏิบัติ โดยอธิบายให้เข้าใจเหตุผล ชี้ให้เห็นผลดีของการปฏิบัติ และผลเสียที่เกิดขึ้นหากไม่ปฏิบัติ เมื่อเด็กมีความเข้าใจเด็กจะปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองไม่ว่าอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังผู้ใหญ่ก็จะประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยอันดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 482 - 483) การฝึกวินัยต้องฝึกตั้งแต่แรกก้าวเข้ามาในโรงเรียน (ชม ภูมิภาค. 2525 : 136 - 137) และควรฝึกจนเป็นนิสัย หรือให้เกิดความเคยชิน

4. การสร้างคำขวัญและสัญลักษณ์ (ทัศนีย์ อินทรบำรุง. 2539 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Wayson and Lasley. 1984 : 419 - 421) โดยทางโรงเรียนสามารถจัดทำคำขวัญและสัญลักษณ์เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองที่สั้น ๆ และเข้าใจง่ายขึ้น เพื่อติดบอร์ดหรือประชาสัมพันธ์ให้เด็กได้ทราบ และให้เห็นเป็นประจักษ์ทำให้เด็กจำได้ง่ายและปฏิบัติตามได้

นอกจากนี้ ช.ชนบท ยังได้กล่าวถึงการสอนให้เด็กเกิดวินัยในตนเองนั้นว่า เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา และความมั่นใจ นอกจากจะสอนโดยการให้ความรู้ความเข้าใจ และการให้ลงมือปฏิบัติเองแล้วสิ่งสำคัญที่สุด คือ การปฏิบัติแบบอย่างที่ดี ครูผู้สอนต้องเป็นคนที่มีความวินัยในตนเองเสียก่อน (ช. ชนบท. 2530 : 50)

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง ควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูและผู้ที่อยู่แวดล้อมเด็กจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง ความมีวินัยในตนเองด้วย

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 286) ซึ่งได้ศึกษาการฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย การรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยวิธีการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาปล่อยปละละเลยหรือรวมอำนาจ

ปี ค.ศ.1971 ไบรอันท์ (Bryant. 1971 : 4854 - B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่มีความเชื่อต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นครู 20 คน และนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนกับนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน กลุ่มละ 20 คน โดยให้ครูและนักเรียนกรอกแบบสอบถามการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และให้ครูกรอกแบบสอบถามและบรรยายลักษณะของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จากการแปลผล ปรากฏว่า ครูบรรยายว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความมีวินัยมากกว่าปรับตัวได้ดีกว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความอดทนมากกว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสมองของเด็กด้วย นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับครู

วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) อ้างถึงการศึกษาของโกธ (Gough) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ วินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม และยังพบว่า โดยทั่วไปจะมี สุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเองอีกด้วย

ปี ค.ศ.1974 ไวสเฟลด์ (Weisfeld. 1974 : 1980 - B) ได้ศึกษาแบบการคิดทางวินัย ของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบวัดความมีวินัยของเด็ก ซึ่งจะแสดงเป็นรูปภาพ สถานการณ์ 36 ภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดา 27 คน และมารดา 27 คน โดยสุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกจะเป็นกลุ่มที่มีเด็กเป็นเด็กปกติ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีเด็กมีปัญหาทางอารมณ์ และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีเด็กมีความเจริญทางสมองช้า โดยให้พ่อแม่ของเด็กดูรูปภาพแล้วให้จัดอันดับความต้องการของตนเองที่ต้องการเกี่ยวกับการควบคุมวินัยของตนจากตัวเลือก 6 อันดับ ผลจากการศึกษาพบว่า บิดามารดามีแนวโน้มในการควบคุมทางวินัยของเด็กมากขึ้น เมื่อเด็กโตมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงสภาพความสามารถทางสมองหรือความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์เลย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าระดับอายุมีความสัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเอง หรือระดับชั้นเรียนต่างกันน่าจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองต่างกันด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 52 - 54) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 14 คน กลุ่มควบคุม 14 คนจากการทดลองพบว่า หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีการพัฒนาด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลพบรี จังหวัดลพบุรี ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจา และท่าทางแตกต่างกันพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดอยู่ในชั้นเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่น และมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และแบบเข้มงวดอยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นและมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

ละมัย กาญจนะประโชติ (2534 : 52) ได้ศึกษาผลของการอ่านหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชานุบาล จังหวัดน่าน ผลการทดลอง พบว่านักเรียนที่อ่านหนังสือเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองอย่างเสรี นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537 : 31) ได้ศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและปัญญา และการจัดกิจกรรมตามปกติ ผลการทดลองพบว่า การจัดประสบการณ์ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและปัญญา ช่วยให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมชั้นเด็กเล็กของกรุงเทพมหานคร

กฤษณี ภูพัฒน์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันเรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ไม่แตกต่างกัน

สายพิน ประสูวรรณ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จิตรรา ชนะกุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย กับกิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อยมีพัฒนาการของความมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การจัดประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม สร้างกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กคิดอย่างอิสระ จะส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเองเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เด็กที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบมาก วิตกกังวลน้อย

มีความอดทน มีเหตุมีผล คิดยืดหยุ่น มีสุขภาพดี และยังเป็นการช่วยให้เด็กอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก

การจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยได้ทำในรูปกิจกรรมแทนการสอนเป็นรายวิชา โดยยึดแนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาเป็นขอบข่ายในการจัดกิจกรรม ซึ่งจัดไว้ในรูปของแผนการจัดประสบการณ์ ดังนั้น แผนการจัดประสบการณ์จึงเป็นคู่มือหรือเครื่องมือของครูในการนำไปเป็นแนวทางของการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 8)

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2529 : 2) ได้ให้ความหมายการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียน ให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและเน้นให้เด็กมีโอกาสได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดตามความสามารถที่แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 36) การจัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น มีลักษณะของกิจกรรมดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตน
2. มีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การศึกษาด้วยตนเอง การสนทนาและอภิปราย เป็นต้น
3. ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน

ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมการเล่นตามมุม และเกมการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 13)

1. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เด็กจะคิดวิธีการเคลื่อนไหวทั้งที่มีการเคลื่อนที่และไม่เคลื่อนที่ รวมทั้งให้คิดท่าทางตามจินตนาการ อาจมีการใช้สื่อประกอบการเคลื่อนไหวได้ทั้งในส่วนที่เป็นกิจกรรมพื้นฐาน และส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะนั้นมีจุดมุ่งหมายคือ

1. เพื่อออกกำลังกายโดยการเคลื่อนไหวและพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
2. เพื่อฝึกความจำและความสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง
3. เพื่อฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย
5. เพื่อเรียนรู้จังหวะและฝึกฟัง
6. เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 14)

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถของตน ซึ่งจะต้องจัดให้กับเด็กทุกวัน อาจจะเป็นการวาดภาพ ระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น พับ ฉีก ตัด ปะ การร้อย และการประดิษฐ์ เป็นต้น โดยครูจะจัดวันละ 3 - 4 กิจกรรมให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ และเด็กจะได้เลือกทำอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม หมุนเวียนกันไป เมื่อทำเสร็จแล้วจึงไปเล่นตามมุมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 15)

3. กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมในวงกลมคือ กิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน เช่น ฟังนิทาน การสาธิตและบรรยาย การทดลอง การเล่นเกม ซึ่งการจัดที่นั่งให้กับเด็ก ควรจัดให้นั่งตามความพอใจและจัดที่นั่งในรูปวงกลม วงรี เครื่องวงกลม หรือรูปเกือกม้า ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นในรูปบูรณาการ ทั้งเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน การจัดกิจกรรมในวงกลมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เกิดความคิดรวบยอด นอกจากนี้ยังส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม คือ ฝึกการกล้าแสดงออก การมีระเบียบวินัย การรอคอย การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม และเพื่อให้เกิดความอบอุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 19)

4. กิจกรรมการเล่นตามมุม

เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กโดยการให้เด็กมีโอกาสเล่น เพราะการเล่นนอกจากจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้แล้ว ยังทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบ อบอุน เป็นสุข และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นการจัดมุมเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเล่นในห้อง จึงเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นดังนี้ มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมหมอ มุมวิทยาศาสตร์ มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมช่างไม้ ฯลฯ การเล่นตามมุมนี้ครูควรจัดมุมไว้ให้พร้อมและให้เด็กเลือกเล่นตามความสนใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 25 - 27)

5. เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นสื่อเกมที่มีรูปแบบวิชาการและเกณฑ์กำหนดไว้เด่นชัดให้เด็กปฏิบัติตาม เกมการศึกษามีหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างขึ้นเพื่อฝึกความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น การจำแนก เปรียบเทียบ ขนาดรูปร่าง ลำดับ ฝึกความคิด การสังเกต ฯลฯ และเกมการศึกษาช่วยทบทวนเนื้อหาในหน่วยการสอนอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 20)

6. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องการการเคลื่อนไหวและพัฒนาความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ โรงเรียนจึงควรมีที่ว่างมากพอที่จะให้เด็กได้วิ่งเล่นโดยไม่ชนกัน เครื่องเล่นก็ควรมีครบเพื่อให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมเต็มที่ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งจัดได้หลายอย่าง อาทิเช่น การเล่นน้ำ การเล่นชิงช้า การเดิน วิ่ง คลาน กระโดด ปีน ไต่ หมุน บานตุ๊กตา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสของกล้ามเนื้อได้พัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 25 - 26)

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมในแต่ละวันของเด็กปฐมวัยจะประกอบด้วย กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม เกมการศึกษา และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ซึ่งควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก โดยสามารถเสนอเป็นตารางไว้ดังนี้

ตารางกิจกรรมประจำวัน

07.30 - 08.15 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08.15 - 08.30 น.	เคารพธงชาติ และสวดมนต์
08.30 - 08.50 น.	สำรวจการมาโรงเรียน สนทนา และตรวจสอบสุขภาพ
08.50 - 09.10 น.	กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.10 - 10.00 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) และการเล่นตามมุม
10.00 - 10.10 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.10 - 10.30 น.	กิจกรรมในวงกลม
10.30 - 11.00 น.	เล่นกลางแจ้ง
11.00 - 12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00 - 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 - 14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า ไปห้องน้ำ
14.20 - 14.40 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.40 - 15.00 น.	เกมการศึกษา

กิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย จะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเวลาก่อนกลับบ้าน โดยเนื้อหาที่นำมาจัดจะเกี่ยวข้องกับความสะดวก ความมีระเบียบ การรักษาสุขภาพ ความปลอดภัย การรักษารัชมชาติ เป็นต้น เพื่อฝึกให้เด็กได้มีโอกาส คิดวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนอย่างอิสระ โดยครูจะมีบทบาทในการช่วยเหลือให้คำแนะนำ เตรียม อุปกรณ์ และกระตุ้นด้วยการซักถาม

สำหรับการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมนั้น ควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และเน้นให้เด็กมีโอกาสได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด ตามความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งการจัด ประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และมีลักษณะของกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตนและมีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การศึกษาด้วยตนเอง การสนทนา และการ อภิปราย รวมทั้งครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุก ๆ ด้าน โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่เหมาะสม ดังนี้

1. เด็กอายุ 3 - 4 ขวบ ใช้เวลา 10 - 20 นาที

2. เด็กอายุ 5 - 6 ขวบ ใช้เวลา 20 - 30 นาที

(สรวพร กุศลสง. 2538 : 27)

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมให้กับเด็กในแต่ละวันนั้น จะมีกิจกรรมหลักที่จัด 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่สามารถนำไปจัดมีหลายรูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การศึกษาด้วยตนเอง การสนทนา และการอภิปราย และเวลาที่เหมาะสมในการจัดให้กับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จะใช้เวลา 20 - 30 นาที หลังจากที่เด็กตื่นนอนทำกิจวัตรประจำวันเสร็จแล้วเด็กจะได้เล่นเกมการศึกษา ต่อจากนั้นก็ถึงเวลากลับบ้าน ก่อนที่เด็กจะกลับบ้าน หรือรอคอยผู้ปกครองมารับนั้นเป็นช่วงเวลาที่ทั้งเด็กและครูว่าง (ฉวีวรรณ กินาวงศ์. 2526 : 132) ซึ่งในเวลาดังกล่าวถ้าครูจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินโดยการพูดคุย ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นการช่วยให้เด็กลดความกังวลเรื่องผู้ปกครองมารับ ครูยังได้ทราบความรู้สึกนึกคิดของเด็กช่วยให้ครูเข้าใจเด็กยิ่งขึ้น และยังเป็นการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมด้านการมีวินัยในตนเองให้กับเด็กในเวลาดังกล่าวด้วย

2.2 การจัดกิจกรรมแบบกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน (Plan Do Review) เป็นวิธีการที่นำมาจากหลักสูตรแบบไฮ/สโคป (High/Scope) ซึ่งหลักสูตรไฮ/สโคป เป็นมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดการเกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัย และการพัฒนาและฝึกอบรมต่าง ๆ ข้อมูลทางการศึกษาผลงานวิจัยหลายอย่างมีเป้าหมายหลักเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของเด็ก (โรงเรียนอนุบาลรักลูก. ม.ป.ป. : ไม่มีเลขหน้า)

มูลนิธิไฮ/สโคปเกิดใน ค.ศ.1960 ภายใต้การนำของไวคาร์ท (Weikart) ได้พัฒนาการจัดการปฐมวัยศึกษาแบบไฮ/สโคปเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน จากนั้นมาการจัดการศึกษาแบบไฮ/สโคปถูกนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศอื่น ๆ การจัดการศึกษาแบบไฮ/สโคป ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าเด็กเป็นผู้เรียนที่มีแนวการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคปทั้งครูและเด็กจะทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่มีการให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน ครูเป็นผู้จัดเตรียมมุมความสนใจในห้องเรียน ขณะเดียวกันต้องดูแลให้ทุกอย่างดำเนินไปตามตารางกิจกรรมประจำวันที่ได้วางแผนไว้ ขณะเด็กทำกิจกรรมครูเข้าไปช่วยและถามคำถามที่จะกระตุ้นให้เด็กคิด (อรุณี หรดาล. 2537 : 103)

จากการศึกษาตามหลักสูตรมูลนิธิไฮ/สโคปตามแนวทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยให้เด็กวางแผนและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง พบว่า ครูจะกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยคำถามปลายเปิด ในห้องเรียนจะมีมุมต่าง ๆ เพื่อสนองความสนใจของเด็ก เด็กเรียนรู้ผ่านการกระทำและเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ (วรนาท รักสกุลไทย. 2530 : 74 - 50 : อ้างอิงมาจาก High/Scope Resource. 1986)

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการจัดการศึกษาแบบไฮ/สโคปพบว่า มีผู้สนใจและเห็นความสำคัญของวิธีการจัดการศึกษาแบบไฮ/สโคป เห็นได้จากเอกสารตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำเอาวิธีการที่เหมาะสมมาส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบไฮ/สโคป เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

ความหมายของกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

ชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart. 1987 : 59 - 95) ได้ให้ความหมายของการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กต้องการทำตามความสนใจของตน รวมทั้งวิธีการที่จะดำเนินกิจกรรมหลังจากกิจกรรมหนึ่งสิ้นสุดลงเด็กจะทำกิจกรรมใดต่อไปครูจะมีส่วนช่วย ในการวางแผนเพื่อจัดเตรียมกิจกรรมสนองความคิดของเด็ก อีกทั้งช่วยให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยความรู้สึที่ดี ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ การวางแผนกิจกรรมจะแสดงได้ด้วยภาพเด็กหรือสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก

2. การปฏิบัติ (Do) หมายถึง การทำกิจกรรมตามที่เด็กวางแผนไว้ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในด้านความคิดในจังหวะที่เหมาะสม สามารถทำงานด้วยตัวของเขาเอง หรือร่วมกับเพื่อนโดยอิสระตามเวลาที่ครูกำหนดให้รวมทั้งช่วยกันเก็บและจัดของให้เข้าที่เรียบร้อยหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

3. การทบทวน (Review) หมายถึง การจัดกิจกรรมสนทนา อภิปรายถึงผลงานที่เด็กทำและทบทวนว่า สามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงการทำงานแต่ละครั้งอย่างไร ผลงานของเด็กมีความแตกต่างกันหรือไม่

วรนาท รักสกุลไทย และคนอื่น ๆ (2539 : 16 - 20) ได้กล่าวถึงความหมายของการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) คือ การที่เด็กบอกหรือแสดงให้ผู้ใหญ่รู้ว่าเขาจะทำอะไร เมื่อไร อย่างไร แล้วแสดงการทำกิจกรรมด้วยสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการที่เด็กมีโอกาเลือกและตัดสินใจ

2. การปฏิบัติ (Do) คือ

2.1 การเล่นหรือการปฏิบัติตรงตามที่เด็กตั้งใจ

2.2 ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ

2.3 มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

2.4 ได้เคลื่อนไหว พัฒนาภาษาพูด

2.5 ฝึกคิดจินตนาการ

3. การทบทวน (Review) คือ

3.1 การสะท้อนสิ่งที่เด็กได้กระทำ

3.2 เป็นการเชื่อมโยงระหว่างวางแผน การปฏิบัติและผลงานที่เด็กทำ

3.3 การเล่าประสบการณ์ในการทำงาน

จากคำจำกัดความข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนนั้นเด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนในการคิดวางแผน ปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด และกระทำแล้วทบทวนผลงานที่ผ่านมา นำเสนอผลงาน ครูมีบทบาทสำคัญที่จะนำเด็กทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนโดยครูเข้าไปปฏิสัมพันธ์แนะนำขณะวางแผน ทบทวน และในโอกาสเหมาะสมในชั้นปฏิบัติ

ลักษณะของการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

โฮแมน และคนอื่น ๆ (Hohmann and other. n.d.) กล่าวถึงหลักของหลักสูตรไฮ/สโคป ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) เด็กต้องตัดสินใจว่าจะทำอะไร โดยบอกแผนกับครูซึ่งครูจะช่วยให้เด็กคิดและบันทึกแผนนั้นพร้อมทั้งช่วยเด็กเริ่มต้น

2. ทำงาน (Do) ทำกิจกรรมตามที่วางแผนครูจะเคลื่อนย้ายไปตามกลุ่มเด็กช่วยเหลือแนะนำ และขยายความคิด คนที่เสร็จแล้วก็วางแผนทำสิ่งอื่นต่อไป

3. ทบทวน (Review) ทำในกลุ่มเล็ก ๆ (5 - 6 คน) พร้อมกันกับครูโดยทบทวนและเสนอสิ่งที่ตนทำในช่วงเวลาทำงาน มักใช้เวลาในช่วงอาหารว่าง (อรุณี หรดาล. 2537 : 148 - 149 ; อ้างอิงมาจาก Hohmann and other. 1979)

สุทธภา โขติประดิษฐ์ (2537 : 14 - 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมการวางแผนการปฏิบัติ และการทบทวนไว้ดังต่อไปนี้

การวางแผน (Plan) เป็นช่วงเวลาที่เด็กมีโอกาเลือกและตัดสินใจในการทำกิจกรรมที่ครูเข้าไปช่วยเหลือในการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการ การทำให้เป็นจริง และผลที่เกิดขึ้น ไม่บ่อยนัก ในระหว่างการวางแผน เด็กมีโอกาที่จะแสดงความคิดเห็น การพึ่งพาตนเอง และการตัดสินใจอย่างอิสระ ที่มีผู้ใหญ่คอยติดตามดูแลก่อนที่จะลงมือทำกิจกรรม ผู้ใหญ่และเด็กควรร่วมกันพิจารณาแผนของเด็กเพื่อให้เกิดภาพในใจ (Vision) และนำความคิดนั้นไปปฏิบัติตามแผน สำหรับเด็กที่ไม่ทำตามแผนควรได้รับการช่วยเหลือ และสนับสนุนความคิดโดยให้ทำกิจกรรมที่สามารถประสบความสำเร็จ ดังที่ได้วางแผนไว้ การสร้างความเข้าใจ ซึ่งจะมีผลต่อเด็กในด้านความรู้สึ

การปฏิบัติ (Do) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางแผนการปฏิบัติและการทบทวน เป็นการทำงานในช่วงที่ได้วางแผนเสร็จแล้ว ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวันและเป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก การปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะทำตามที่วางแผนไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามแผนของเด็ก ครูควรเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือซักถาม ถ้าพบว่า กิจกรรมของเด็กเปลี่ยนไปจากแผนอย่างมีเหตุผล ครูควรให้โอกาสเด็กเปลี่ยนแผนที่วางไว้ให้ตรงกับงานที่ปฏิบัติ แต่ไม่ควรให้เกิดขึ้นบ่อยนัก เพื่อให้เด็กรู้ว่าควรปฏิบัติตามแผนที่วางไว้เสมอ ทั้งนี้เพื่อฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น อันจะเป็นผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในการริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ

การทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ เด็กสรุปการทำงานว่าได้ทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่เพียงใด มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแผนอย่างไร ผลงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีการวางแผนต่อไปอย่างไร จึงจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งมีผลงานเป็นที่พอใจ อันจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง

สรุปได้ว่า ลักษณะการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนเป็นการคิดและการทำงานของเด็ก ตามที่วางแผนเอาไว้ โดยครูจะมีปฏิสัมพันธ์ด้วยในรูปแบบของการสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กคิด เลือกตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกัน เพราะเด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจะส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสม

หลักการจัดกิจกรรม สถานที่ในการจัดกิจกรรม และบทบาทครูในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน (วรนาท รักสกุลไทย และคนอื่น ๆ. 2539 : 10 - 15)

หลักในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

1. ความพร้อมของตัวผู้เรียน
2. การจัดกิจกรรมควรสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยดังนี้
 - 2.1 อายุ 3 - 4 ปีควรเริ่มจากกิจกรรมตามแบบของ สปช.
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ)
 - 2.2 อายุ 4 - 5 ปี ควรให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระด้วยตนเอง
 - 2.2.1 เริ่มวางแผนและทบทวนด้วยตนเองในแผ่นใบงาน
 - 2.2.2 เริ่มวางแผนและทบทวนแบบกลุ่มใหญ่
 - 2.3 อายุ 5 - 6 ปี
 - 2.3.1 ทำกิจกรรมวางแผนและทบทวนแบบกลุ่มใหญ่
 - 2.3.2 ทำกิจกรรมวางแผนและทบทวนแบบกลุ่มย่อย

สถานที่ในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติและทบทวน

วนนาท รักสกุลไทย และคนอื่น ๆ (2539 : 19 - 24) ได้กล่าวถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติและทบทวนไว้ดังนี้

การวางแผน (Plan) สถานที่วางแผนควรเป็นที่ประจำเป็นสถานที่ที่เด็กสามารถเห็นของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม

การปฏิบัติ (Do) มุมต่าง ๆ ที่จัดให้โดยใช้อุปกรณ์อย่างหลากหลายและปฏิบัติอย่างอิสระในที่ที่เด็กมองเห็น

การทบทวน (Review) ทำได้เลยในขณะที่เก็บของกับผู้ใหญ่ โดยผู้ใหญ่ฟังเด็กพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาทำ

บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติและทบทวน

1. เข้าใจพัฒนาการเด็ก
2. ให้เด็กเป็นศูนย์กลาง
3. ให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระ
4. ให้เด็กแสดงออกตามความคิดเห็นของตน
5. ฝึกให้เด็กคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
6. ฝึกให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. จัดบรรยากาศให้เป็นประชาธิปไตย

8. มีกติกาและข้อตกลงร่วมกัน

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนให้เด็ก ต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก สำหรับเด็ก 5 - 6 ขวบ สามารถทำกิจกรรมแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ได้ การจัดสถานที่นั้นเด็กต้องสามารถมองเห็นได้ชัดเจนสถานที่ที่วางแผนต้องเป็นที่ประจำ บทบาทของครูนั้นครูต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เข้าใจพัฒนาการเด็ก และสามารถกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ในขั้นการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน โดยครูเข้าไปแนะนำหรือปฏิสัมพันธ์ตามโอกาสเหมาะสม หรือเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งในการจัดกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนครูมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการทำให้เกิดกระบวนการเหล่านี้ในเด็กมากที่สุด

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน และข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

วนนาท รักสกุลไทย และคนอื่น ๆ (2539 : 29 - 35) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมและข้อควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนดังนี้

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

1. ครูเตรียมอุปกรณ์แต่ละกิจกรรมตามโต๊ะ มุมพื้นที่อย่างหลากหลาย
2. ให้เด็กร่วมกันในที่ที่กำหนด
3. กิจกรรมใหม่ ครูควรนำอุปกรณ์ทั้งหมดให้เด็กดูและให้แต่ละคนวางแผนทำกิจกรรมด้วยตนเอง

ด้วยตนเอง

4. ให้เด็กวางแผนเลือกกิจกรรมตามความสนใจ
5. ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผน
6. ครูจดบันทึกการวางแผนของเด็กในวันนั้น
7. ให้เด็กช่วยเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว
8. ให้เด็กที่วางแผนออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนและครูฟัง
9. ให้เด็กในกลุ่มซักถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจ
10. ครูต้องไม่ลืมบอกช่วงเวลา เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กอาจใช้สัญลักษณ์บอกเวลาเมื่อหมดเวลา เพื่อเด็กจะได้เตรียมตัวเตรียมใจและช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

1. ครูควรเก็บของบริเวณสำหรับเล่น ควรแสดงสัญลักษณ์ให้ชัดเจน อุปกรณ์ในมุมเล่นควรจัดให้เหมาะสม

2. การร่วมงานเป็นทีมของครูจะช่วยกันจัดสร้างชั้นเรียน โดยพิจารณาและคำนึงถึงความสนใจของเด็ก สภาพแวดล้อมความตั้งใจของเด็กและการจัดหลักสูตรที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ของเด็ก

- การวางแผนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กเกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมของห้อง
- เด็กสามารถนำของเล่นมาวางแผนได้
- คำถามที่ครูใช้ เช่น "ใช้อุปกรณ์อะไรในการวางแผนทำกิจกรรม" "จะทำอย่างไร"

- ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือเด็กในการจัดกิจกรรม
- เด็กสามารถเปลี่ยนแผนได้แต่ต้องมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ และไม่ควรจะทำบ่อย
- ครูควรสนทนากับเด็กเสมือนผู้ร่วมงาน

สรุปได้ว่าขั้นตอนในการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ รวมทั้งจัดเตรียมกิจกรรมให้เด็กอย่างเหมาะสม ใช้คำถามปลายเปิดในขั้นตอนต่าง ๆ ทุกขั้นตอนครูจึงมีความสำคัญในการดำเนินการวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ให้ลู่วงทุกกระบวนการ ทำให้เด็กเกิดการพัฒนากระบวนการทำงานได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

ชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart. n.d.) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยเปรียบเทียบการใช้หลักสูตร 3 รูปแบบ ในเด็กระดับปฐมวัยจนถึงอายุ 15 ปี พบว่า ในกลุ่มที่เรียนหลักสูตรไฮ/สโคป (High/Scope) หลักสูตรสถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery School) และหลักสูตรเน้นความเป็นผู้สอนโดยตรง (Direct Instruction) พบว่า เด็ก 2 กลุ่มแรกมีพฤติกรรมปัญหาวัยรุ่น เพียงร้อยละ 8 ในขณะที่เด็กซึ่งเรียนหลักสูตรเน้นครูเป็นผู้สอนโดยตรง มีพฤติกรรมที่เน้นปัญหาร้อยละ 44 หลังจากได้ศึกษาต่อจนเด็กอายุ 27 ปี ซึ่งใช้เวลาต่อเนื่องกัน 30 ปี พบว่า กลุ่มที่ได้รับการเรียนในโครงการของไฮ/สโคป มีปัญหาอาชญากรรมน้อยกว่ากันถึงครึ่งหนึ่งมีรายได้สูงกว่า มีลูกนอกสมรสน้อยกว่าเด็กที่ไม่เข้าร่วมโครงการ

แยง (Yang. 1985 : A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกวางแผนและทบทวนด้วยการสนทนาที่มีต่อความคล่องแคล่วในการคิดของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาเด็กปฐมวัยที่ด้อยโอกาส จำนวน 15 คน ซึ่งเข้าเรียนในโปรแกรมของโรงเรียนการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยเซาท์เทิร์นแคลิฟอร์เนีย (University of Southern California School for Early Childhood Education SECE) พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการฝึกทบทวนด้วยวาจา มีผลต่อความฉับไวในการคิดของเด็กปฐมวัย

ที่ด้อยโอกาสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการเข้าร่วมในการวางแผนและการฝึกทบทวนความสามารถในการคิดเป็นกระบวนการที่สามารถส่งเสริมความฉับไวในการคิดของเด็ก

สุทธภา โขติประดิษฐ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยและแบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี 30 คน โดยสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อย กับแบบกลุ่มใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่มีผู้ทำการศึกษาแล้วพบว่า ตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาพัฒนาขึ้นจากการใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน จึงทำให้ผู้วิจัยนำเอากระบวนการนี้มาเป็นวิธีการเพื่อศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน ด้วยการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน เพื่อหาวิธีส่งเสริมความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและเป็นการขยายความรู้ทางการศึกษาปฐมวัยให้กว้างขึ้น ทั้งยังช่วยให้ครูได้มีแนวทางในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กปฐมวัยอีกแนวทางหนึ่งด้วย

2.3 ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา

สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) เป็นกระบวนการให้การศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งมีการให้ความหมายกันหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม ทุกความหมายจะมีแนวทางและหลักการเดียวกัน บางส่วนเป็นแนวความคิดมาจากนักวิชาการทางด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ บางส่วนเป็นผลมาจากการประชุมสัมมนาในระดับชาติบางส่วนก็มาจากการประชุมระหว่างชาติ ดังต่อไปนี้

เกษม จันทรแก้ว และประพันธ์ โกยสมบูรณ์ (2525 : 7) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมศึกษาว่า คือ กระบวนการให้ความรู้อย่างมีระบบ และแบบแผนในการพัฒนาทักษะ ทักษะ ประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความคิดรวบยอดในการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อคงไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดี

สมพร ธรรมาพิทักษ์กุล (2529 : 15) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก มีทักษะ เจตคติ ค่านิยม และตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ

แสตปปี (วรรณิกา ศุภริยพงษ์. 2527 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Stapp. 1981) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาประชากรของโลก ให้มีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อม และปัญหาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความรู้ เจตคติ แรงจูงใจในการปฏิบัติ และทักษะในการปฏิบัติงานเฉพาะบุคคลหรือเป็นกลุ่มเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมสิ่งแวดล้อม

เวบบ์ (ลัดดาวัลย์ กัณหาสุวรรณ. 2532 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Webb. 1980 : 10) ในการประชุมที่ เนวาดา เมื่อปี พ.ศ.2513 จัดขึ้นโดย IUCN (International Union for Conservation of Nature Resources) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาว่า คือกระบวนการที่ทำให้เกิดค่านิยมและให้รู้แนวความคิดหลัก (Concept) เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติที่จำเป็น ทำให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านกายภาพและชีวภาพ

กริฟฟิท์ (นราพร ทับถม. 2538 ; อ้างอิงมาจาก Griffith. 1971 : 9 - 10) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้ทุกคนมีความตระหนักถึงเรื่องของสิ่งแวดล้อม ปัญหา และผลกระทบของปัญหาสังคมสิ่งแวดล้อมที่มีต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์

จากหลักการและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับปฐมวัยนั้นควรจะเริ่มต้นด้วยการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังและพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐาน โดยการกระตุ้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ การฝึกให้ตัดสินใจ และวางแผนในการแก้ปัญหา และจัดการกับสิ่งแวดล้อม จากกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง จะช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีจากการมีส่วนร่วมและเกิดความรับผิดชอบส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมตามมา

2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

แบนดูรา (ทศนีย์ อินทรบำรุง. 2539 : 25 - 28 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1977 : 22 - 27) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากตัวแบบเป็นส่วนใหญ่ การที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมที่แปลกใหม่ และเหมาะสมจากผู้อื่นจะช่วยชี้นำการกระทำของเขาได้และยังช่วยมิให้เกิดการผิดพลาดจากการกระทำนั้น ๆ ด้วย การเรียนรู้จากตัวแบบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์มาก เมื่อบุคคลได้เห็นการกระทำของตัวแบบก็จะสามารถรับรู้ความหมายของการกระทำนั้นได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนรู้จากตัวแบบนี้กล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) จึงประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. ความสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญ ๆ ของตัวแบบไว้อย่างละเอียดที่สุด โดยการสังเกต และสามารถรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาได้อย่างเป็นขั้นตอน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในการเรียนรู้โดยการสังเกตนั้นมีมากมาย อาทิ ความสามารถในการรับรู้ และการแปลความหมายของผู้สังเกตลักษณะหรือการแสดงออกของตัวแบบที่แปลกใหม่หรือดึงดูดได้มากน้อยเพียงไร เป็นต้น

2. ความจดจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการของความจำซึ่งเป็นการรวบรวมพฤติกรรมของตัวแบบที่สังเกตเห็นไว้ทุกครั้งเพื่อใช้ในการวางรูปแบบที่แน่ชัดของพฤติกรรมเหล่านั้น ความจดจำนี้จะกระทำในรูปสัญลักษณ์ ซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไป ขบวนการสร้างสัญลักษณ์นี้จะช่วยให้จำพฤติกรรมของตัวแบบได้ แม้จะได้เห็นตัวแบบในช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม กระบวนการสร้างสัญลักษณ์อาจกระทำในรูปของจินตนาการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของตัวแบบ อันเป็นเสมือนศูนย์กลางของการรับรู้ ทำให้ผู้สังเกตแสดงพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับที่เห็นมาจากตัวแบบ นอกจากนั้นการฝึกคิดหรือการกระทำ ตามแบบแผนการตอบสนองของตัวแบบยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น การกระทำตามตัวแบบโดยตรงทันที หรืออาจเกิดขึ้นโดยปราศจากตัวแบบ ในที่นั้นคืออาจเกิดพฤติกรรมนั้นหลังจากการสังเกตตัวแบบมาแล้วระยะหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นผลมาจากความจดจำในรูปของจินตนาการนั่นเอง

3. การแสดงออก (Reproduction Process) เป็นกระบวนการดัดแปลงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งพฤติกรรมที่เหมาะสมกระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่ปรากฏออกมาเป็นการตอบสนองอย่างดีที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับตัวแบบ ซึ่งจะช่วยให้

สามารถเข้าใจถึงบ่อเกิดและข้อบกพร่องของพฤติกรรมได้ นอกจากนี้การเกิดพฤติกรรมยังขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้จากการสังเกตและองค์ประกอบของทักษะที่ใช้

4. การจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับมากับการแสดงออกตามปกติ ในการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่อาจแสดงออกได้ตามที่รู้มาทั้งหมด จึงมักเลือกพฤติกรรมของตัวแบบ โดยการสังเกตเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้ และไม่ยอมรับในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย กระบวนการจูงใจมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยการสังเกตเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่า ตัวแบบที่มีพฤติกรรมเหมาะสมและได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้นจะก่อให้เกิดการเลียนแบบในคนส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ แบนดูรา ได้กล่าวถึงอิทธิพลของตัวแบบไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบ มีผลทำให้ผู้สังเกตเกิดการตอบสนอง 3 ประการคือ

1. การได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบ ทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อนได้
2. พฤติกรรมของตัวแบบอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับผลของพฤติกรรมที่ตัวแบบได้รับ
3. การได้เห็นพฤติกรรมตัวแบบ ช่วยให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนมีแนวโน้มจะแสดงออกให้แสดงออกได้ง่ายขึ้น

ตัวแบบสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

1. ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) เป็นตัวแบบที่ผู้สังเกตสามารถสังเกตได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์อื่น ซึ่งมีข้อดี คือ ตัวแบบสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวแบบที่จะเสนอกับผู้สังเกตให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ได้ แต่มีข้อจำกัดในแง่ที่อาจจะเกิดเหตุขัดข้องได้ระหว่างการสาธิตให้ผู้สังเกตได้เห็น ทำให้การเลียนแบบพฤติกรรมไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

2. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่ผู้สังเกต สังเกตผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์อื่น เช่น คำบอกเล่า สไลด์ ภาพยนตร์ หรือผ่านสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ตัวแบบสัญลักษณ์มีข้อดี คือ สามารถนำไปใช้ได้กับบุคคลจำนวนมากในเวลาเดียวกันพร้อม ๆ กันได้ สามารถเก็บไว้ใช้ในครั้งต่อ ๆ ไปได้ นำไปใช้ในสภาพการณ์ที่ใช้ตัวแบบที่มีชีวิตจริงได้ยาก แต่มีข้อจำกัด คือ ถ้าตัวแบบสัญลักษณ์ไม่สมจริงหรือขัดแย้งกับพฤติกรรมของตัวแบบที่มีชีวิตจริงในสังคม อาจทำให้ผู้สังเกตเกิดความสับสน ไม่เชื่อและไม่เลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น (กรณีคุรุทันะ. 2537 : 18 - 19)

เนื่องจากการเรียนรู้โดยการสังเกตอาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้เรียนอาจจะไม่ต้องสังเกตจากตัวแบบจริง ๆ ที่มีชีวิต แต่สังเกตจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการ์ตูน ตลอดจนจากการอ่านหนังสือพิมพ์ หรือข่าวสารต่าง ๆ ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องพยายามส่งเสริมให้มีตัวแบบที่ดี รวมทั้งการเป็นตัวแบบที่ดีด้วย

ในห้องเรียนครูเป็นตัวอย่างที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนอย่างยิ่ง นักเรียนแต่ละคนเป็นทั้งผู้สังเกตและเป็นตัวแบบ สำหรับนักเรียนบางคนนั้น เป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลมาก เพราะมีคุณลักษณะของตัวแบบที่ดี รวมทั้งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับนักเรียนคนอื่น ๆ เพราะมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบจึงมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อครูอย่างยิ่ง เพราะนอกจากครูจะใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างแล้ว ยังจะใช้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนเป็นทั้งตัวแบบ และผู้เรียนที่มีคุณค่า เนื่องจากหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูคือการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สิ่งที่ครูจะต้องคำนึงอยู่เสมอคือ การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบเกิดขึ้นได้เสมอ แม้ว่าครูจะมีได้มีจุดประสงค์ให้นักเรียนเลียนแบบก็ตาม ดังนั้นครูควรจะได้ทำรายการพฤติกรรมทางสังคมที่ครูอยากจะปลูกฝัง ซึ่งเป็นพฤติกรรมในลักษณะเสริมสร้างสังคม เช่น การมีน้ำใจ การให้ความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือ ความมีวินัยในตนเอง ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักมีความเกรงใจ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา พฤติกรรมเหล่านี้ควรเป็นสิ่งที่ครูตั้งเป้าหมายเอาไว้ในใจ และแสดงตนให้เป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนด้วยการให้คำชม หรือการเสริมแรงเมื่อเวลาที่นักเรียนในห้องได้แสดงพฤติกรรมทางสังคม ตามที่ครูตั้งเป้าหมายไว้ (พรรณี ช.เจนจิต. 2538 : 345 - 346)

จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบของเด็กในระดับปฐมวัยนั้น จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ที่เกิดจากการสังเกตและจะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งขึ้นอยู่กับอิทธิพลของตัวแบบและประสบการณ์ของบุคคลสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ.1977 ไบรอันท์ และฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford. 1977 แปลโดย สุภวัธย์ เจริญการ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอด และค่านิยม

ทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาล (An Analysis of Strategies for Teaching Environmental Concept and Values Clarification in Kindergarten) โดยใช้เวลาทำการทดลองสอน 1 เดือน

ตัวแปรอิสระของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ วิธีสอนเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับอนุบาล ซึ่งวิธีสอนนี้ได้รับการพัฒนาโดย Senior Author ในส่วนของโครงการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของ SIU-C (Southern Illinois University at Carbondale) ในหน่วยการสอนนี้ขั้นแรกจะเป็น Introductory Module ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความหมายของสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต Introductory Module จะมีลักษณะคล้าย ๆ กันกับที่นักเรียนได้เรียนรู้ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความคิดรวบยอดของสิ่งแวดล้อมใน Introductory Module ประกอบด้วย อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ และแบบประเมินผลเมื่อจบบทเรียน การสอนใน Introductory Module ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์

ส่วนที่เหลือของหน่วยการสอน จะใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นเรื่องมลภาวะของอากาศ ส่วนที่สองเป็นเรื่องมลภาวะของเสียง ส่วนที่สามเป็นเรื่องปัญหาขยะมูลฝอย ในแต่ละส่วนจะมีการสอนต่าง ๆ เช่น ให้แยกแยะระหว่างเสียงดังและเสียงค่อยสังเกตไอเสียจากรถยนต์ ทำบอร์ดเสนอเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ นอกจากนั้นในแต่ละส่วนจะมีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและมีการประเมินผลด้วย

ตัวแปรตาม คือ การประเมินผลการศึกษาครั้งนี้ จะใช้คำถาม 4 คำถาม ตามเป็นรายบุคคลและคำตอบที่ได้จะบันทึกเทป สำหรับนำไปวิเคราะห์ต่อไป คำถามมีดังนี้คือ

1. จากการศึกษาสิ่งแวดล้อม นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อะไรบ้าง
2. นักเรียนคิดว่าส่วนใดของสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหา
3. นักเรียนคิดว่าควรจะทำอย่างไรกับปัญหานั้น
4. นักเรียนคิดว่าบุคคลอื่น ๆ ควรจะทำอย่างไรกับปัญหานั้น

ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อมและสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อมความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอด และค่านิยมขึ้นอยู่กับการพัฒนาแบบการสอนด้วย ผู้สอนจะต้องให้ความรู้เพียงพอเพียงและต้องกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณา ก็คือต้องสอนให้เด็กเข้าใจความหมายของสิ่งแวดล้อม กลวิธีที่ให้แก่มีความพร้อมด้านศัพท์และความคิดรวบยอดก่อน เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับอนุบาลจะต้องคำนึงถึง

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรพิจารณาคือ คำถามเกี่ยวกับค่านิยมทางสิ่งแวดล้อมศึกษา แม้ว่า การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาค่านิยมของเด็กอายุ 5 ขวบ ที่แสดงออกโดยการพูดเท่านั้น แต่ก็ได้แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถจะแยกบทบาทของตนเองได้ นอกจากนั้นเด็กส่วนใหญ่ยังสามารถจะแยกบทบาทของผู้อื่นเช่นผู้ใหญ่ได้ด้วย สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมในระดับอนุบาลสามารถจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในพฤติกรรมการเรียนการสอนนั้น (อัญชลี ไสยวรรณ. 2539 : 3 - 4)

ฟอล์ค และบอลลิง (Falk and Balling. 1982 : 22 - 28) ได้วิจัยเรื่องสภาพแวดล้อมในการศึกษาค้นคว้านอกสถานที่ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนพฤติกรรม โดยทดลองกับนักเรียนจำนวน 96 คน ที่เรียนอยู่ในระดับ 3 และระดับ 5 ด้วยการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งไปศึกษาค้นคว้าในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงตลอดวัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการสอนนอกห้องเรียนในระหว่างชั่วโมงที่เรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยประสบการณ์ตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ส่วนการวัดด้วยการสังเกต พบว่า พฤติกรรมต่าง ๆ จะเปลี่ยนไปตามอายุและสภาพแวดล้อมจากแบบจำลองที่จัดทำขึ้นได้ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของการเรียนรู้และพฤติกรรม มีผลต่อจิตขั้นของพัฒนาการและความแปลกใหม่ของสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยในประเทศ

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2521 : 85 - 86) ได้ศึกษาวิธีสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับวิธีสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ได้ผลก็คือ วิธีสอนให้นักเรียนเห็นสภาพปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง และวิธีสอนโดยศึกษานอกสถานที่เป็นวิธีสอนที่ดี นอกจากนี้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นวิธีสอนที่นักเรียนทุกคนคิดว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดีเป็นอันดับถัดมา

ต่อมา ในปี พ.ศ.2531 อัญชลี ไสยวรรณ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง กับแบบผสมผสานที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล อายุ 4 - 5 ปี ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์เรื่องมลภาวะ

ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองมีผลต่อการเพิ่มพูนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าวิธีการจัดประสบการณ์แบบผสมผสาน ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีปฏิบัติการทดลอง วิธีสาธิต วิธีการเล่นเกมเพื่อการศึกษา วิธีอภิปราย มีอัตราเฉลี่ยทุกวิธีการสอนเท่ากัน (อัญชลี ไสยวรรณ. 2531 : บทคัดย่อ)

ในปี พ.ศ.2536 ชีราพร กุลนันทน์ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการศึกษาผลของการใช้หุ่นรอกทัศน์ในการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การใช้หุ่นรอกทัศน์ เพื่อการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งรวมทุกแบบทดสอบวัดค่าที่ได้ 10.9105 แสดงว่า ผลของการใช้หุ่นรอกทัศน์ในการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้ ทำให้เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความรู้เชิงจริยธรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้เพิ่มมากขึ้น (ชีราพร กุลนันทน์. 2536 : บทคัดย่อ)

ต่อมาในปี พ.ศ.2538 สดใส ชะนะกุล ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ มีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สดใส ชะนะกุล. 2538 : บทคัดย่อ)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการยืนยันว่า เด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและมลภาวะได้ดีมาก แต่ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กปฐมวัย จึงจะทำให้การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยอยู่อย่างมีความสุขต่อไปด้วยการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นเสียในขณะที่ยังพอมีความหวังอยู่ในปัจจุบัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง และสิ่งแวดล้อม พอสรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง และการสร้างตัวแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จากการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ตรง สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สามารถสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นแก่เด็กได้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน เพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางใหม่ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมมาพัฒนาเด็ก ปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ก่อนและหลังการทดลอง มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 10 ห้องเรียน 480 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง ที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง และระดับต่ำ อายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1. ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยนำแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 480 ฉบับ ฉบับละ 10 ข้อ และในแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็น 1 - 5 ตามลำดับความถี่ของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่เด็กแสดงออกมภายใน 1 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 50 คะแนน ไปให้ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของแต่ละห้องสำรวจให้คะแนนความมีวินัยในตนเอง

2. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมาจัดลำดับดังนี้

2.1 เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 4.5 - 5.0 เทียบเป็นคะแนนตั้งแต่ 90% ขึ้นไป คือ กลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับสูง

2.2 เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.5 - 4.4 เทียบเป็นคะแนนตั้งแต่ 50% ขึ้นไป คือ กลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

2.3 เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.4 ลงมา เทียบเป็นคะแนนต่ำกว่า 50% คือ กลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

จากนั้นผู้วิจัยจะจงเลือกเฉพาะห้องที่มีเด็กกลุ่มที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำมากที่สุด แล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับสลากอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

3. หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเด็กก่อนการทดลอง (Pretest) ด้วยแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย .
2. แบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
3. แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
การสร้างแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
3. สร้างแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ

4. นำแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์ 2 ใน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์วันเพ็ญ ปลูกพัฒน ศีษยานิเทศก์

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี

อาจารย์จิตรา ชนะกุล

อาจารย์โรงเรียนบ้านบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

อาจารย์ฐิติพร พิชญกุล

อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต

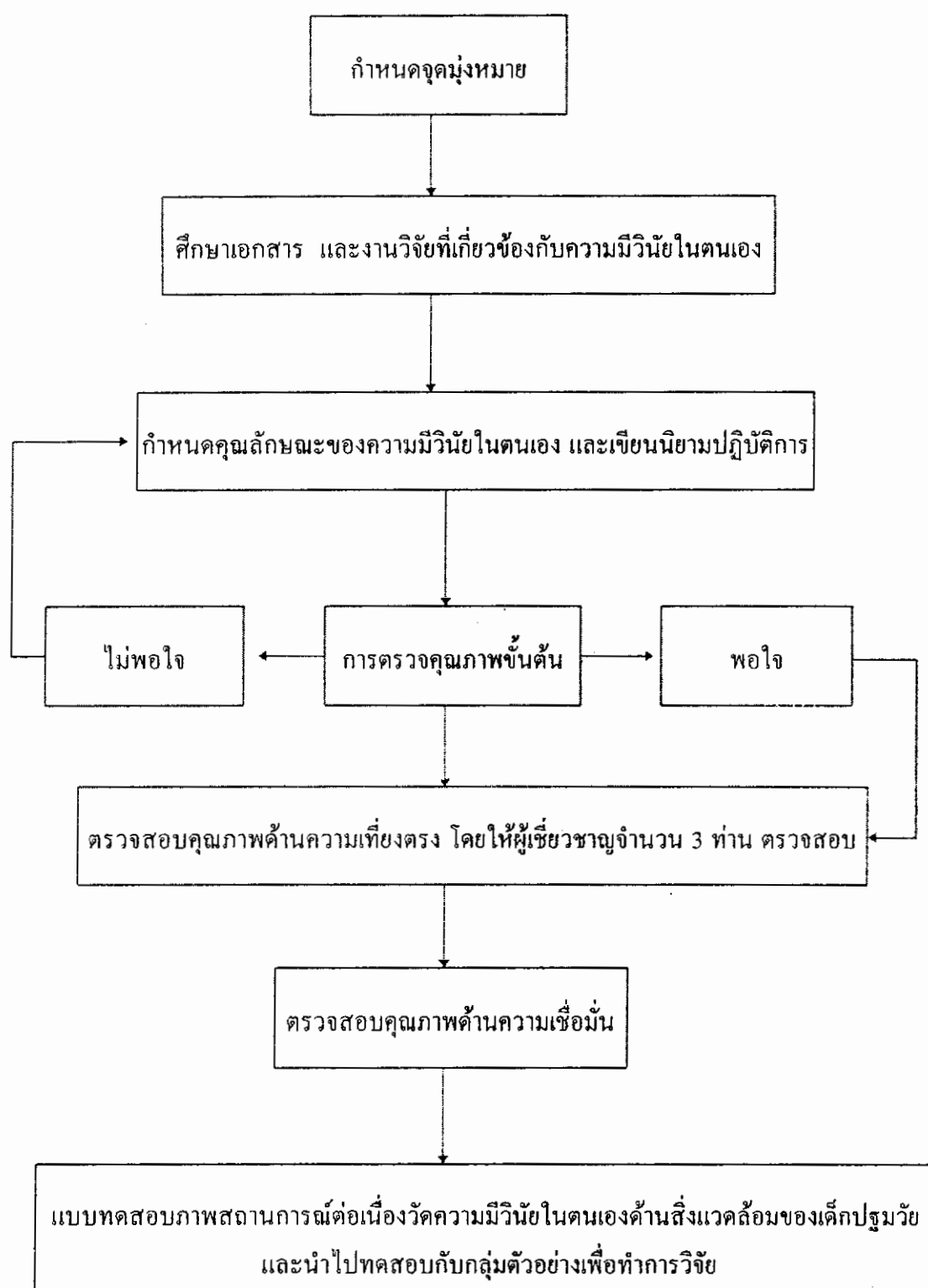
สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณ

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะแบบทดสอบจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อ 7, 8, 9, 10 และให้ปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้ชัดเจนขึ้น

5. นำแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสำรวจในสถานการณ์จริง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. จัดทำเป็นแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงลำดับขั้นของการสร้างแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

การสร้างแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี ซึ่งมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- 1.1 เกี่ยวกับบุคคล
- 1.2 เกี่ยวกับสถานที่
- 1.3 เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

2. ศึกษาวิทยานิพนธ์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง เช่น นราพร ทับถม (2538) ทศนีย์ อินทรบำรุง (2539) และจิตรา ชนะกุล (2539) เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบทดสอบ

3. สร้างแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีลักษณะข้อคำถามเป็นภาพสถานการณ์ต่อเนื่องกัน 3 ภาพ มีทั้งหมด 25 ข้อ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

4. นำแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์ 2 ใน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

ดร.พัชรีย์ ผลโยธิน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผศ.อัญชลี ไสยวรรณ	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร
อาจารย์ธิดา พัทธกษิณสุข	ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย

ผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เห็นชอบตรงกันทั้ง 3 ท่าน ในเรื่องภาษาที่ใช้และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และให้ปรับปรุงรายละเอียดของภาพดังนี้

1. เกี่ยวกับบุคคล	จำนวน 4 ข้อ
2. เกี่ยวกับสถานที่	จำนวน 5 ข้อ
3. เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม	จำนวน 4 ข้อ

5. นำแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลระยอง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบตามเกณฑ์ คือ ได้แบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (t - distribution) ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ได้จำนวน 20 ข้อ

6. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรครอนบักด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ .93

7. นำแบบทดสอบที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยและ กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติและทบทวน

3.3 ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป

3.4 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ความชัดเจนของลำดับขั้นตอน กิจกรรม ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการฝ่ายอนุบาลโรงเรียนเกษมพิทยา

ผศ.วัฒนา ปญญฤทธิ์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์

สถาบันราชภัฏพระนคร

อาจารย์สุทธภา โชติประดิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องจุดประสงค์ และให้ข้อเสนอแนะของการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา ปรับเนื้อหารายละเอียดของสื่อและอุปกรณ์การประเมินผล และให้เพิ่มเติมคู่มือครูในการใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติ และทบทวน

3.5 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลระยอง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เพื่อศึกษาความชัดเจนของลำดับขั้นตอนกิจกรรมในสภาพการณ์จริง แล้วปรับปรุงให้เหมาะสมกับเวลายิ่งขึ้น

3.6 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการทดลองต่อไป

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249)

ตาราง I แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
E ₁ R	T ₁	X	T ₂
E ₂ R	T ₁	X	T ₂

เมื่อ E₁R แทน กลุ่มทดลองที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

E₂R แทน กลุ่มทดลองที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

X แทน การดำเนินกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ๆ ละ 30 นาที รวม 40 ครั้งดังนี้

1. ครูประจำชั้นสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้วยแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จากนั้นนำมาสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) เพื่อให้ได้เด็กกลุ่มทดลองจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน คือ เด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. ทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม
4. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่ใช้ในการทดลองให้เหมาะสม
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยเขียนขึ้น

กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม จะได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน

ขั้นนำ

1. นำเด็กมาอยู่ในบริเวณที่ผู้วิจัยจะจัดกิจกรรม
2. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง การทำท่าทาง การท่องคำคล้องจองหรือใช้สื่อประกอบ
3. ครูแนะนำอุปกรณ์และเกมที่เตรียมไว้ บอกข้อตกลงเบื้องต้นร่วมกันโดยเด็กเป็นผู้คิดเอง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นวางแผน
 - เด็กสนทนาวางแผนกับเพื่อนและกับครูถึงสิ่งที่จะทำร่วมกัน
 - ครูบันทึกการวางแผนของเด็ก
2. ขั้นปฏิบัติ
 - เด็กลงมือทำงานตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเอง ร่วมกับเพื่อนและครู
 - เก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

3. ขั้นทบทวน

- เด็กสนทนาทบทวนร่วมกันกับเพื่อนและครูถึงสิ่งที่เด็กทำตามแผนที่วางไว้

ขั้นสรุป

สนทนา ชักถาม หรือคิดผลงาน

บทบาทครู

กระตุ้นให้ได้วางแผน ปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือเด็กในขั้นปฏิบัติเมื่อต้องการความช่วยเหลือตามโอกาสเหมาะสม และร่วมสนทนากระตุ้นให้เด็กทบทวนร่วมกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในช่วงก่อนกลับบ้านประมาณ 30 นาที โดยใช้วิธีสลับเวลาในการจัดกิจกรรม ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 จนครบ 8 สัปดาห์ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การดำเนินการทดลอง

สัปดาห์ที่	วัน	14.00 - 14.30	14.35 - 15.05
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	อังคาร	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	พุธ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มทดลอง 1
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยไปทดสอบกับกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม (Posttest)

7. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 หาค่าอำนาจจำแนก
 - 1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 - 1.3 หาค่าสถิติพื้นฐานความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน
 - 1.4 ศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples และ t - test แบบ Independent Samples ในรูปแบบของ Difference Scores
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ
 - 2.1.1 การหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีการแจกแจงค่าที (t-distribution) (ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

- เมื่อ t คือ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
- $\bar{X}_H$ คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
- $\bar{X}_L$ คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
- S_H^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
- S_L^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
- n_H คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
- n_L คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ใช้สูตรของครอนบัก (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{S_t^2} \right]$$

- เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n คือ จำนวนข้อของเครื่องมือ
 s_i^2 คือ คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.2 สถิติพื้นฐาน

2.2.1 การหาค่าเฉลี่ยของคะแนนใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูล

2.2.2 การหาความแปรปรวนของคะแนน ใช้สูตร (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 77)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	เป็น	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง
	X	เป็น	คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง
	$\bar{X}$	เป็น	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	N	เป็น	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	D	เป็น	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	เป็น	จำนวนคู่

2.3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้สูตร t-test แบบ Independent Samples ในรูปแบบของ Difference Scores (Scott and Wertheimer. 1966 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \frac{S_D^2}{n_1} + \frac{S_D^2}{n_2}$$

$$S_D^2 = \frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + \sum (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

Degrees of freedom คำนวณจาก

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

- เมื่อ
- t แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution
 - D_1 แทน ผลต่างของคะแนนสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง
 - D_2 แทน ผลต่างของคะแนนสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ
 - S_D^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการทดลองและก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
 - MD_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง
 - MD_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ
 - $S_{MD_1 - MD_2}$ แทน คะแนนความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง MD_1 และ MD_2
 - n_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง
 - n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

x	แทน	คะแนนดิบที่ได้จากการทดลอง
$\bar{x}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง 1
$\bar{x}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง 2
S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง 1
S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง 2
$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
MD	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของกลุ่มตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง 1
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง 2
t	แทน	อัตราส่วนวิกฤตที่พิจารณาจากค่าตาราง t
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
กลุ่มทดลอง 1	แทน	เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง
กลุ่มทดลอง 2	แทน	เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน การวิเคราะห์ข้อมูล ผลปรากฏดังนี้

ตาราง 3 เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ก่อนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่ม 1	15	124.6	294.69	2.161*
กลุ่ม 2	15	112.13	217.98	

$$* t = .05, 28 = 2.048$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำก่อนการทดลอง มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยภายในกลุ่มทดลอง I
ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปรตาม	n_1	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\sum D$	t
		$\bar{X}_1$	S^2_1	$\bar{X}_1$	S^2_1		
ความมีวินัยในตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อม	15	124.6	294.69	149.27	80.21	370	7.116**

** $t = .01, 14 = 2.977$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม สูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 5 เปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยภายในกลุ่มทดลอง 2
ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปรตาม	n_2	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\sum D$	t
		$\bar{X}_2$	S^2_2	$\bar{X}_2$	S^2_2		
ความมีวินัยในตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อม	15	112.13	217.98	148.27	83.50	542	9.516**

** $t = .01, 14 = 2.977$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนก่อนการทดลอง		คะแนนหลังการทดลอง		MD	S^2_D	t
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2			
กลุ่ม 1	15	124.6	294.69	149.27	80.21	24.67	196.825	- 2.239*
กลุ่ม 2	15	112.13	217.98	148.27	83.50	36.14		

$$* t = .05, 28 = \pm 2.048$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบว่า ความแตกต่างของความมีวินัยในตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ เพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน และมุ่งที่จะหา รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน เพื่อที่จะให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างการตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการสร้างวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ก่อนและหลังการทดลอง มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 10 ห้องเรียน 480 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง ที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง และระดับต่ำ อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1. ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยนำแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 480 ฉบับ ฉบับละ 10 ข้อ และในแต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็น 1 - 5 ตามลำดับความถี่ของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่เด็กแสดงออกมาภายใน 1 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 50 คะแนน ไปให้ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของแต่ละห้องสำรวจให้คะแนนความมีวินัยในตนเอง

2. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมาจัดลำดับดังนี้

- 2.1 เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 4.5 - 5.0 เทียบเป็นคะแนนตั้งแต่ 90% ขึ้นไป คือ กลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับสูง

- 2.2 เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.5 - 4.4 เทียบเป็นคะแนนตั้งแต่ 50% ขึ้นไป คือ กลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

- 2.3 เด็กที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.4 ลงมา เทียบเป็นคะแนนต่ำกว่า 50% คือ กลุ่มเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ

จากนั้นผู้วิจัยเจาะจงเลือกเฉพาะห้องที่มีเด็กกลุ่มที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำมากที่สุด แล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลากอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
2. แบบทดสอบสภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
3. แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) กับเด็กทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ด้วยแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเองทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ในช่วงก่อนกลับบ้าน โดยทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และ ทบทวน ซึ่งใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวม 40 ครั้ง

3. หลังดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับเด็กปฐมวัย ทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ด้วยแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เช่นเดียวกับก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าอำนาจจำแนก
2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
3. หาค่าสถิติพื้นฐานความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน
4. ศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples และ t - test แบบ Independent Samples ในรูปแบบของ Difference Scores

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ก่อนและหลังการทดลองมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน พบว่าก่อนและหลังการทดลองเด็กปฐมวัยทั้ง 2 กลุ่ม มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1.1 เด็กในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กมีอิสระในการวางแผน มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมในมุมต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำดับความสนใจคนละ 3 กิจกรรมต่อวัน โดยเด็กใช้สัญลักษณ์ประจำตัวที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ ไปวางบนแผ่นวางแผนกิจกรรม ในขณะที่วางแผนครูและเพื่อนร่วมกันสนทนาซักถามถึงการวางแผนว่าจะทำอะไร อย่างไร หลังจากทีวางแผนเสร็จแล้วเด็กจะได้ปฏิบัติกิจกรรมในมุมต่าง ๆ ตามแผนคนละ 25 นาที รวมถึงการจัดเก็บสิ่งของให้เข้าที่เรียบร้อย ทั้งนี้ สรรวพร กุศลส่ง (2538 : 27) ได้กล่าวไว้ว่า ระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จะใช้เวลา 20 - 30 นาที ซึ่งเวลาที่จัดให้ในการทดลองจัดได้ว่าเป็นเวลาที่เหมาะสม เพียงพอกับความต้องการและความสนใจของเด็ก ครูยังได้จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ไว้ให้ตามมุมต่าง ๆ ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด 5 มุม โดยจะจัดไว้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้เลือกใช้สื่ออย่างอิสระตามความต้องการ และนอกจากนี้เด็กยังได้ทำกิจกรรมในมุมต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลานานถึง 40 วัน ซึ่งจากการสังเกตในช่วง 4 - 5 วันแรก เด็กจะรู้สึกเครียด การทำกิจกรรมยังไม่ราบรื่น เด็กไม่กล้าคิดตัดสินใจ ครูต้องชี้แนะและกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เด็กทำกิจกรรม แต่เมื่อทดลองไปได้ 10 - 15 วัน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้นสนใจสื่อและกิจกรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่ เด็กกล้าพูด กล้าคิดตัดสินใจ สามารถทำกิจกรรมได้ราบรื่นขึ้น และเมื่อครบ 40 วัน เด็กสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีระบบ มีขั้นตอน เด็กคิดได้

หลากหลายขึ้น และมีความต้องการที่จะทำกิจกรรมนั้นต่อไปอีก การปลูกฝังวิธีเรียนนี้ต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร จึงสามารถยืนยันได้ว่า การที่เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระโดยเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจในชั้นวางแผน ได้มีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนและสื่อต่าง ๆ ที่ครูจัดไว้ให้ ในเวลาที่เหมาะสม และต่อเนื่องกันในการปฏิบัติ และทบทวน ทำให้เด็กเกิดกระบวนการทางความคิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม

1.2 สื่ออุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้จะจัดอยู่ในรูปแบบการเล่นตามมุม ซึ่งมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 มุม คือ

1. มุมหนังสือ มีหนังสือนิทาน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น เกี่ยวกับการทิ้งขยะ อากาศเสีย น้ำเสีย การตัดไม้ทำลายป่า อันตรายจากอาหารเป็นต้น ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมในมุมหนังสือ เด็กจะได้อ่านภาพ เล่าเรื่องสนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือนิทานกับเพื่อนและครู เช่น ในหนังสือนิทานเรื่อง ความทรงจำของช้าง เด็กจะได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับช้างที่ช่วยมนุษย์รักษาความสะอาดโดยการเก็บกวาดขยะตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังได้จัดเตรียมกระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ สีเมจิก ดินสอ ยางลบ หุ่นขี้ผึ้ง หุ่นนิ้วมือ ไว้ให้เด็กได้วาดภาพ หรือเขียนสิ่งต่าง ๆ ที่ประทับใจจากหนังสือนิทาน หรือจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เด็กจะได้แสดงผลงานที่ตนวาดหรือเขียนขึ้นด้วยตนเอง โดยนำไปติดบนกระดาษแสดงผลงาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจากกิจกรรมดังกล่าวที่เด็กได้ทำส่งผลให้เด็กในกลุ่มทดลองมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม

2. มุมบทบาทสมมติ ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ร้านค้า ร้านเสริมสวย เครื่องใช้ของบุคคลอาชีพต่าง ๆ เครื่องครัว ตุ๊กตา เป็นต้น ซึ่งเด็กได้คิด ตัดสินใจ เลือกใช้สื่อต่าง ๆ ตามความต้องการอย่างอิสระ ในขณะที่เด็กเล่นของเล่นกับเพื่อน เด็กจะได้พูดคุย สนทนา ซักถาม หรือเลียนแบบการกระทำของบุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่น เด็กเล่นเลียนแบบการรักษาคอนไซ์ของหมอ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์เดิมที่เด็กได้พบเห็น นอกจากนี้ครูยังเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการใช้คำถามกระตุ้น หรือสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กทำ จากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้เด็กคิดและเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่ประทับใจ

3. มุมวิทยาศาสตร์ กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่หลากหลายแปลกใหม่ และกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ ครูมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เช่น เครื่องชั่ง ตวง วัด แว่นขยาย แม่เหล็ก กระดาษกรอง เมล็ดถั่วชนิดต่าง ๆ ผ้าเช็ดมือ เป็นต้น ในมุมวิทยาศาสตร์นี้เด็กมีโอกาสดัดสินใจเลือกสื่อที่จะใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ ครูเปิดโอกาสให้เด็กสนทนาซักถามได้

เมื่อเกิดปัญหาในขณะที่ทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการทดลองปลูกพืช ครูจัดเตรียมถ้วยพลาสติกขนาดต่าง ๆ เมล็ดถั่วเขียว กระดาษทิชชู น้ำ ผ้าเช็ดมือ ไว้ให้ เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ครูชี้แนะและกระตุ้นด้วยคำถามปลายเปิด เพื่อให้เด็กสังเกตการเจริญเติบโตและดูแลรดน้ำ จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในมุมวิทยาศาสตร์นี้ส่งผลให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ทำให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการดูแลรักษาธรรมชาติ การรักษาความสะอาด เป็นต้น

4. มุมบล็อก เป็นสื่อที่มีอยู่ทั่วไปในห้องเรียนทุกห้อง แต่เด็กมักจะไม่ได้เล่น เนื่องจากต้องใช้เวลาในการจัดเก็บเข้าที่ ในการทดลองครั้งนี้ครูได้จัดเตรียมสื่อ เช่น บล็อกไม้ ขนาดใหญ่ บล็อกไม้ขนาดเล็ก เลโก้ ภาพตัดต่อ พลาสติกหนาม ตัวต่อ เป็นต้น เด็กจะเลือกใช้สื่ออุปกรณ์ในการเล่นอย่างอิสระและหลากหลาย มีการร่วมเล่นกับเพื่อน มีการแบ่งปันและใช้อุปกรณ์ร่วมกัน ครูให้การกระตุ้นซักถามเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน รู้จักระมัดระวังขณะเล่น จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในมุมบล็อกจะส่งผลให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ความมีระเบียบ เป็นต้น

5. มุมทราย เป็นกิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ไม่จัดให้เด็กในห้องเรียน เนื่องจากในการเล่นทรายจะจัดเก็บและทำความสะอาดยาก แต่จากการสังเกตเด็กจะสนใจเข้าเล่นในมุมทรายนี้มากทุกวัน โดยครูจะจัดเตรียมกะละมังใส่ทราย อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเล่นทราย เช่น ที่ตักทราย กรวยพลาสติก ถ้วยพลาสติก จาน - ช้อน พลาสติก สวนสัตว์จำลอง รถจำลอง เป็นต้น เด็กมีโอกาเลือกสื่อที่ใช้ในการเล่นอย่างอิสระ มีการสนทนาซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเล่นร่วมกับเพื่อน ครูชี้แนะและกระตุ้นด้วยคำถามให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาด รักษาความปลอดภัยในการเล่น และรู้จักรักษาสุขภาพ โดยการล้างมือให้สะอาด และเช็ดให้แห้งด้วยผ้าที่เตรียมไว้ให้ จากการปฏิบัติกิจกรรมในมุมทราย ผู้วิจัยพบว่าสามารถส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการรักษาสุขภาพและความปลอดภัยในการเล่น

เมื่อเด็กทำกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ เสร็จในแต่ละวัน เด็กจะทบทวนสิ่งที่ตนได้ปฏิบัติ โดยมีครูและเพื่อนร่วมกันสนทนาซักถามว่าได้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่เป็นไปตามแผนเพราะอะไร เด็กมีโอกาเปลี่ยนแผนได้ แต่เด็กจะต้องมีเหตุผลในการที่ไม่ทำตามแผนที่วางไว้

การที่เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในมุมที่จัดไว้ให้ จะส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเด็กมีโอกาสมีอิสระในการคิด ตัดสินใจเลือกกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ตามความพอใจและสนใจของเด็ก เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากการสังเกตจากครู เพื่อน สื่อที่จัดไว้ให้ และการได้สนทนา ชักถาม มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ทำให้เด็กเกิดกระบวนการทางความคิด ดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 64 - 65) ได้กล่าวไว้ว่า แนวการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร ๒/สโคปนั้น เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับตัวเด็ก เด็กจะเรียนรู้โดยมีลำดับขั้นตอนสมองของเด็กจะพัฒนาอยู่เสมอ โดยจะใช้สภาพแวดล้อมเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากเรียนรู้ เด็กเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เด็กมีโอกาสเรียนรู้อย่างอิสระ เปิดกว้างตามความสนใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียม ประเมินผล จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็ก การจัดแบบนี้เป็นการฝึกให้เด็กทำงานเป็นระบบ นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทในการช่วยให้เด็กเริ่มต้นคิดวางแผน ด้วยการใช้คำถามกระตุ้นสลับกับการใช้สื่อประกอบการสนทนา ครูบันทึกการวางแผนของเด็กโดยใช้สัญลักษณ์ในการวางแผน เด็กสามารถตรวจสอบแผนของตนเองหรือสามารถซักถามครูได้ ในขั้นปฏิบัติกิจกรรม ครูมีบทบาทในการช่วยเหลือให้คำแนะนำด้วยการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเกิดกระบวนการทางความคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537 : 31) พบว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษา ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและปัญญา ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ๒/สโคป เด็กจะคิดริเริ่มอย่างอิสระ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ปัญหาร่วมกัน มีการสร้างข้อตกลงและแบ่งหน้าที่การทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิน ปรุ่งสุวรรณ (2538 : 49) ที่พบว่า ในการทำกิจกรรมเด็กมีโอกาสร่วมกันระดมความคิดอย่างอิสระเกี่ยวกับวิธีเล่น วิธีแก้ปัญหา ซึ่งอาจเกิดขึ้นขณะช่วงทำกิจกรรมแล้วสรุปเป็นข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ โดยครูมิได้บอกหรือออกคำสั่งแต่เป็นการปฏิบัติจากความต้องการที่อยากกระทำด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการในการจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กคิดอย่างอิสระ มีเหตุผล ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผลนี้ จะส่งผลให้เด็กเกิดวินัยในตนเองโดยไม่ต้องรอการบอก หรือการสั่ง ไม่ต้องการรางวัล หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษจากผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือตน ทั้งนี้เพราะเด็กยังรู้ และเกิดความคิดที่มีเหตุผลขึ้นภายในตัวของเด็กเอง

2. จากการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก

2.1 เด็กในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีพื้นฐานของคามมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการที่เด็กมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอาจขึ้นอยู่กับเด็กที่มีการปลูกฝังในเรื่องวินัยแตกต่างกัน ซึ่งสามารถพบเห็นอยู่ทั่วไปในห้องเรียน

2.2 กิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน เป็นการจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนรู้โดยเด็กได้เข้าไปทำกิจกรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อตามมุมต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียมไว้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของเด็ก ครูมีบทบาทในการช่วยเหลือเด็กให้เริ่มต้นวางแผนด้วยการใช้คำถามกระตุ้นและสลับกับการใช้สื่อประกอบการสนทนาเพื่อกระตุ้นให้เด็กวางแผน ครุบันที่การวางแผนของเด็ก และจัดเตรียมสัญลักษณ์ในการวางแผนให้เด็กในชั้นปฏิบัติกิจกรรมครูเคลื่อนย้ายไปตามมุมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ เมื่อเด็กต้องการหรือในโอกาสที่เหมาะสม ร่วมฟังการทบทวนผลงานของเด็ก ครูใช้คำถามนำให้เด็กกล้าซักถามเพื่อน ขณะเดียวกันเพื่อให้เด็กตอบคำถามของครูและเพื่อน เด็กจะได้รับกำลังใจจากครู และจากการที่ครูมีบทบาทดังกล่าว จึงส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต เลียนแบบจากครู เพื่อน และสื่อที่เด็กเกิดความพึงพอใจ ทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิดขึ้น ดังที่ วรรณาท รักสกุลไทย (2530 : 50 - 74 ; อ้างอิงมาจาก High/Scope Resource. 1986) ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้รู้จักการวางแผนและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ครูกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยการใช้คำถามปลายเปิด เด็กเกิดการเรียนรู้โดยผ่านการกระทำและเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กคิด ใช้คำถามช่วยเหลือ แนะนำ และขยายความคิด จึงส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

2.3 เด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ มีความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำมีพื้นฐานของคามมีวินัยในตนเองน้อย เมื่อครูจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการเลือก การคิดตัดสินใจ มีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนและสื่อ ทำให้เด็กรับรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ดี ทำให้กระบวนการทางความคิดของเด็กเกิดขึ้น ส่งผลให้เด็กที่มีวินัยในตนเองต่ำ มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

2.4 เด็กที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง มีความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นน้อยกว่าเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ อาจเป็นเพราะพื้นฐานคามมีวินัยในตนเองของเด็กมีมากพอควร เมื่อครูจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน มาจัดให้กับเด็ก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กมีอิสระในการคิด และเลือกทำกิจกรรม ก็ยังส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นน้อยกว่าเด็กที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำ แต่จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า เด็กปฐมวัย

ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ทั้ง 2 กลุ่ม มีวินัยในตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรให้ความสนใจในเรื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กปฐมวัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. จากการทดลองซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า ในการทำกิจกรรมเด็ก ๆ ทำกิจกรรมร่วมกันกับครูด้วยความสนุกสนาน ร่าเริง และเป็นเวลานาน เพราะเด็กจะทำกิจกรรมด้วยตนเอง ไม่ใช่จากการบังคับของผู้ใหญ่ แต่ตามธรรมชาติแล้วเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น จึงทำให้บางคนลุกขึ้นเดินไปในที่ต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน และทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน อีกทั้งเวลาในการทำกิจกรรมน้อยเกินไป แต่เมื่อทดลองไปได้ 5 - 6 ครั้ง เด็กสามารถทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่น มีการจัดเก็บของเล่นเข้าที่ไว้เรียบร้อย เด็กสนุกสนานมากขึ้นเพราะเด็กรู้จักคุ้นเคยกับลักษณะของกิจกรรม

2. จากการที่เด็กได้เสนอผลงาน พบว่าเด็กมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และเด็กจะคิดสร้าง หรือวาดสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ได้สร้างสรรค์ขึ้น โดยครูจะให้เด็กแสดงผลงานของตนเอง ด้วยการติดบนกระดานแสดงผลงาน

3. เด็กได้ทำกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 เด็กได้พัฒนาทักษะด้านการคิดได้กว้างและหลากหลายขึ้น มีระบบ รู้จักแก้ปัญหาได้

3.2 เด็กมีการพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเองมากขึ้น เด็กจะทำตามแผนที่วางไว้ ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันของเล่น และช่วยเหลือจัดเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

3.3 เด็กมีการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยเด็กกล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจ และภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 เด็กมีการพัฒนาทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น โดยสังเกตจากการใช้คำพูดในการวางแผน ทำกิจกรรม การเข้าเล่นกับเพื่อน และการทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ เด็กจะพูดประโยคที่ซับซ้อน มีคำศัพท์ที่แปลกใหม่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนไปใช้ ครูจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กมีอิสระในการคิดเลือกตัดสินใจ และลงมือกระทำด้วยตนเอง จากนั้น จึงจะมาทบทวนสิ่งที่ทำว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้โดยครูมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม ทั้งอุปกรณ์ที่ใช้วางแผน สื่ออุปกรณ์ในการเล่นที่หลากหลาย มีการแนะนำอุปกรณ์ที่นำเข้ามาใหม่ในแต่ละครั้ง ครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กวางแผนทำกิจกรรม หรือ ให้เด็กเกิดความคิด ถ้าผู้ที่นำไปใช้ไม่ศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และ ทบทวน ให้ชัดเจนก็อาจทำให้เกิดผลเสียที่ควร

2. สื่ออุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และ ทบทวน เพื่อให้เด็กเกิดวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม ควรเป็นสื่อที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กได้เกิดทักษะกระบวนการคิด นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่เป็นวัสดุเหลือใช้ ซึ่งครูประดิษฐ์ขึ้น เป็นสิ่งที่เด็กช่วยกันทำขึ้นหรือจัดหา มาจะทำให้เด็กรู้จักรักษาและเก็บของเข้าที่ได้เรียบร้อย

3. การนำแบบทดสอบสภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยไปใช้ ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ควรศึกษาจากคู่มือการใช้แบบทดสอบ รวมทั้งการให้คะแนนจากการตอบคำถามของเด็กต้องมีความเที่ยงตรงในการให้คะแนน เพื่อให้การประเมินผลถูกต้องและชัดเจน

4. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ควรเพื่อให้ในช่วงจัดเก็บทำความสะอาดด้วย ถ้ารีบร้อนเกินไปจะทำให้การสร้างวินัยในตนเองของเด็กเกิดขึ้นได้ไม่ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลระยะยาวหลังการทดลองเพื่อศึกษาถึงความคงอยู่ของควมมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็ก
2. ควรมีการศึกษาผลการใช้กิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนแบบเป็นกลุ่ม และเดี่ยว ที่ส่งผลต่อควมมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ภาษา ความเชื่อมั่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณี กุพัฒน์. การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- กฤษยา ดันติผลาชีวะ. "เทคนิคการสร้างเสริมปัญญาเด็กปฐมวัย," การศึกษาปฐมวัย. 1(1) : 35 - 42 ; มกราคม 2540.
- เกษม จันทรแก้ว และประพันธ์ โกยสมบุรณ์. หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.
- โกสินทร์ รังสยาพันธ์. การศึกษากับปัญหาความสกปรกเป็นพิษของสิ่งแวดล้อม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ขวัญใจ บุญฤทธิ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ TAI กับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 5/2533 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- _____. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- _____. รายงานการวิจัยและประเมินผลโครงการนำร่องการจัดชั้นเด็กเล็กในพื้นที่ที่มีปัญหา ทางเศรษฐกิจ (2525 - 2527). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โครงการ จัดทำแนวและแผนประสบการณ์สำหรับอนุบาล 3 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
- ลาดพร้าว, 2531.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การเสริมสร้างวินัย คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.

- จิตรา ชนะกุล. ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ฉวีวรรณ กีนาวงศ์. การศึกษาเด็ก. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2526.
- ช.ชนบท (นามแฝง). "วินัยในตนเองสอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร," สารพัฒนาหลักสูตร. 63 : 48 - 49 ; มิถุนายน 2530.
- ชม ภูมิภาค. บทความวิทยุกระจายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ชุดการสอนเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์, 2525.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- _____. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ทิสนา เขมมณี และคนอื่น ๆ. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ทักษิณา สนวนานนท์. "วิธีสอนเด็กอนุบาลให้มีวินัย," วิทยาสาร. 27(26) : 41 - 42 ; กรกฎาคม 2519.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนกลับบ้าน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- ธีราพร กุลนันทน์. การศึกษาผลของการใช้หุ่นรศทัศน์ในการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้สำหรับเด็กปฐมวัย. ผลงานวิจัยนครสวรรค์ : คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, 2536.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

- นราพร ทับถม. วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวงกลมโดยเน้นสิ่งแวดล้อม.
 ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
 อัดสำเนา.
- ไบรแอนท์ และฮังเกอร์ฟอร์ด. "การวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอดและค่านิยมทางสิ่งแวดล้อม
 ในโรงเรียนอนุบาล," แปลโดย สุภวัณณ์ เจริญการ ประชากรศึกษา. 2 : 60 - 67.
- พรณี ชุทัย เจริญจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2538.
- ภรณ์ กุรุรัตนะ. ความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน
 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและ
 ปัญญาและการจัดกิจกรรมตามปกติ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537.
- โรงเรียนอนุบาลรักลูก. เอกสารเรื่อง The High/Scope Educational Research Foundation.
 กรุงเทพฯ : โรงเรียนอนุบาลรักลูก, ม.ป.ป.
- ละมัย กาญจนะประโชติ. การพัฒนาวชิรธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ลัดดาวัลย์ กันหสุวรรณ. การพัฒนากิจกรรมสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา
 วิทยาลัยครูพระนคร, 2532.
- ลัดดาวัลย์ ณ ระนอง. การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง. ปริญญาโท
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
 สุวีริยาสาส์น, 2538.
- วรรณาท รักสกุลไทย. "การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 3 แบบ - รายงานการวิจัย
 ของมูลนิธิการศึกษาไทย/สโคป, มิชิแกน," อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจ. 2530.
- วรรณาท รักสกุลไทย และคณะครูโรงเรียนเกษมพิทยาแผนกอนุบาล. เอกสารประกอบการอบรม
 เรื่อง "การสอนกระบวนการ : การวางแผน/ปฏิบัติ/ทบทวน". ระหว่างวันที่ 29-30
 มีนาคม 2539. อัดสำเนา.
- วรรณิกา ศุภริพงษ์. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับครูมัธยมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. อัดสำเนา.

- สันหพัฒน์ อรุณธาริ. สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. อัดสำเนา.
- สายพิน ประสูวรรณ์. การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
อัดสำเนา.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล, 2538.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพระดับปฐมวัยศึกษา
หน่วยที่ 10 - 15. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2527.
- _____. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- สุชา จันทน์เอม. "เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย," วารสารแนะแนว. 6 : 49 - 53 ;
กรกฎาคม - กันยายน 2511.
- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.
อัดสำเนา.
- สดใส ชะนะกุล. ผลของการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และ
การรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- สมพร ธรรมาพิทักษ์กุล. "สิ่งแวดล้อมศึกษาตามวิธีแห่งเต๋า," คุรุปริทัศน์. 10 : 14 - 25 ;
มกราคม 2529.
- โสภาพร แก่นเพชร. สัมพันธภาพระหว่างครูประจำชั้น นักเรียนและความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530. อัดสำเนา.
- โสภาพรรณ รัตน์ย. "หัดลูกให้มีมารยาท," แม่และเด็ก. 88 - 92 ; ตุลาคม 2526.

- สรวงพร กุศลส่ง. ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัย 3 - 4 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลม
แบบปฏิบัติการทดลองกับการเล่นเกมการศึกษาแบบประสาทสัมผัส. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- อรุณี หรดาล. "แนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยศึกษา," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
สัมมนาการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2537.
- อัญชลี ไสยวรรณ. การศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับ
แบบผสมผสานที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- _____. "เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเฉลิมพระเกียรติเรื่อง," เด็กกับสิ่งแวดล้อม:
แนวคิดและกิจกรรมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ณ โรงแรมอมารี
เอเทรียม ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร วันที่ 10 - 11 พฤศจิกายน 2539.
- อุษา สังข์น้อย. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ครูมีปัญหในการจัด
ประสบการณ์แตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- อำพร กาทอง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความมีวินัยใน
ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบซินคิเคท สอนโดยใช้
บทเรียนโปรแกรม และสอนตามแนวคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
อัดสำเนา.

Bernard, Harold W. Psychology of Learning and Teaching. New York : McGraw-Hill, 1972.

Bryant, B.K. "Student-Teacher Relationship as Related to Internal - External Locus of Control,"
Dissertation Abstracts International. 32(8) : 4854 - B; February, 1971.

Falk H. John and John D. Balling. "The Field Trip Milieu : Leaving and Behavior as a Function of Contextual Events," The Journal of Educational Research. Vol. 76 : 22 - 29 : September, 1982.

Good C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 1973.

Hoffman, M.L. "Moral Development," in Carmichael's Manual of Child Psychology. New York : John Wiley and Sons. 1970.

Piaget, J. The Moral Judgment of the Child. New York : Pegevin Education Book, 1977.

Schweinhart, J.L. "Child-Initiated Activity How Important is Early Childhood Education?," High/Scope Resource. U.S.A. Spring/Summer, 1987.

Scott, William A. and Michael Werthimer Introduction to Psychological Research. 3rd ed. New York : John Wiley and Sons Inc., 1966.

Walsh, H.M. Introducing the Young Child to the Social World. New York : MacMillan Publishing Company, 1980.

Weisfeld, David. "Cognitive Styles of Child Discipline," Dissertation Abstracts International. 35(4) : 1930 - B. October, 1974.

Wiggins, J.S. and others. The Psychology of Personality. Addlison Wesley Publishing Company, Inc., 1971.

Yang, O.S. "The Effect of Verbal Plan and Review Training on Preschoolers Reflectivity," Dissertation Abstracts International. 1985.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
- แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือดำเนินการสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยฉบับนี้มีจำนวน 10 ข้อ ในแต่ละข้อจะมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 1 - 5 คะแนน รวมทั้งสิ้น 50 คะแนน
2. ผู้ดำเนินการนำแบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปสำรวจให้คะแนนเด็กแต่ละคน

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง น้อยครั้งหรือทำ 1 วันภายใน 1 สัปดาห์ ให้ 1 คะแนน
2. ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 2 วัน ภายใน 1 สัปดาห์ ให้ 2 คะแนน
3. ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 3 วัน ภายใน 1 สัปดาห์ ให้ 3 คะแนน
4. ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 4 วัน ภายใน 1 สัปดาห์ ให้ 4 คะแนน
5. ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองเป็นประจำทุกวัน ให้ 5 คะแนน

แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อ ชั้น ผู้ทำการบันทึก
วันที่

คำสั่ง สำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยตามรายละเอียดในข้อต่าง ๆ แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน

ลำดับที่	พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	ระดับคะแนน					
		1	2	3	4	5	รวมคะแนน
1	ตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้น						
2	ไม่ขว้างปาหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้ในห้องเรียนให้เสียหาย						
3	เก็บสิ่งของและอุปกรณ์เข้าที่ได้เรียบร้อย						
4	ทิ้งขยะลงในถังขยะ						
5	ไม่นำของเล่นชิ้นมาเล่นในขณะที่ครูสอน						
6	รู้เวลาเริ่มและเลิกกิจกรรมโดยฟังสัญญาณจากครูและครูไม่ต้องเตือนซ้ำ						
7	ขออนุญาตก่อนหยิบของ						
8	มีความอดทน และรอคอยได้						
9	ไม่นำของส่วนรวม เช่น ของเล่นไปเป็นของตน						
10	ไม่แกล้งเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เช่น ทบตี หรือพูดคำหยาบ						

ข้อมูลแบบสำรวจความมีวินัยในตนเอง

คะแนนเฉลี่ย	จำนวนคน
4.1 - 5	123
3.1 - 4	215
2.1 - 3	134
1.1 - 2	8
0 - 1	0
รวม	480

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
- แบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจงทั่วไป

ผู้ดำเนินการนำแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มาให้นักเรียนสังเกต และตอบคำถาม

คำสั่ง

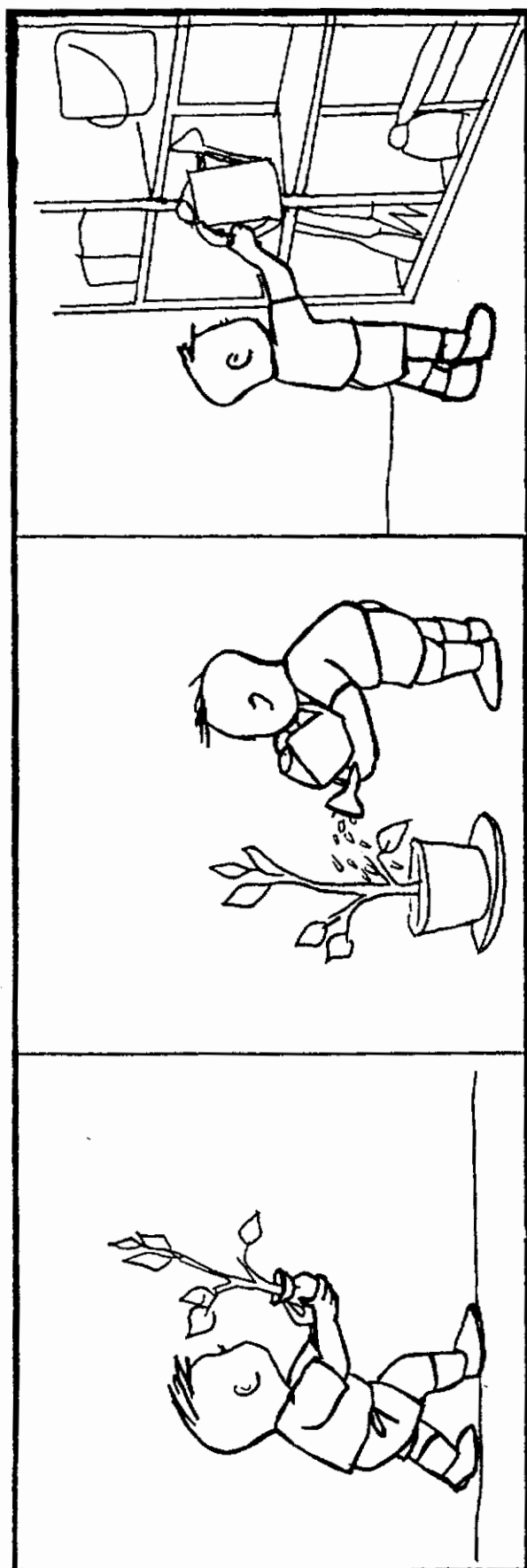
ให้นักเรียนตอบคำถามตามที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

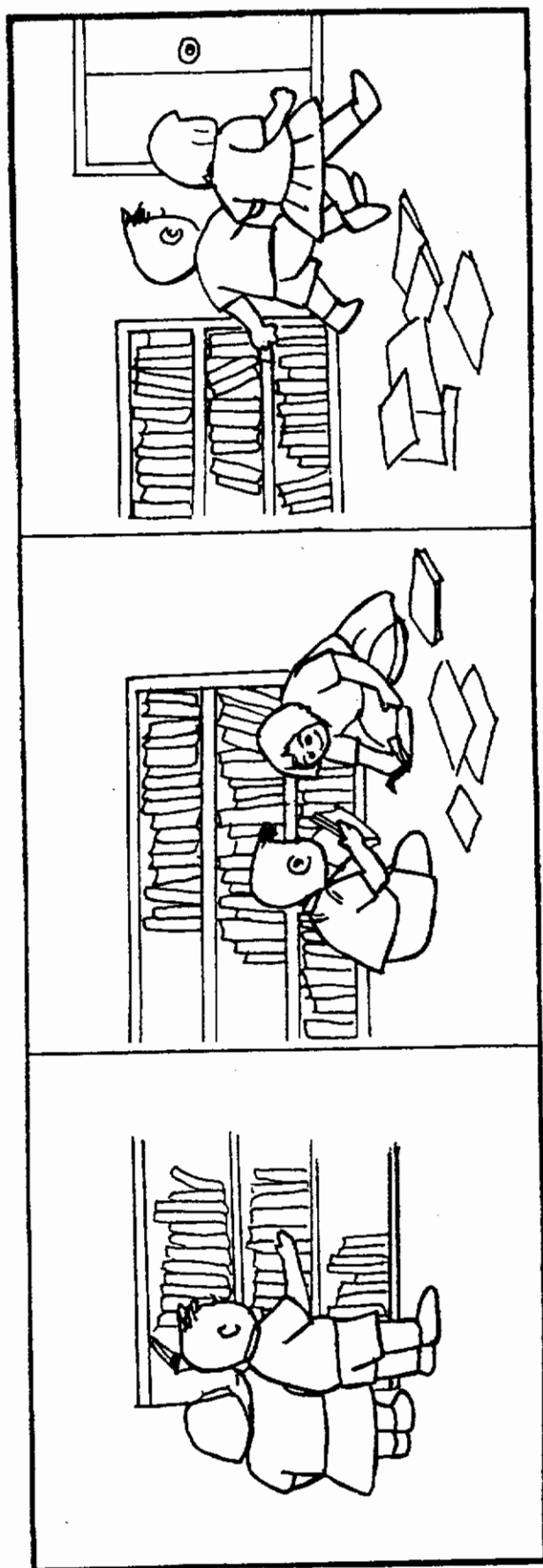
การให้คะแนน

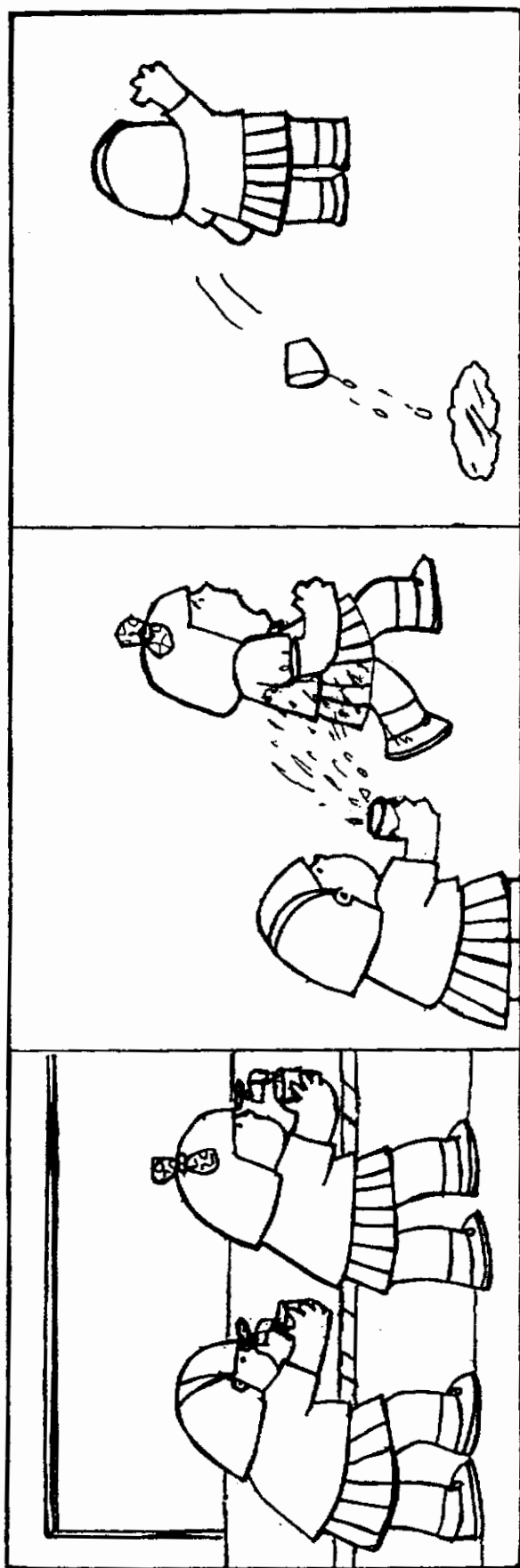
1. ถ้าตอบได้ตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดและมีเหตุผลแสดงถึงความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมให้ 2 คะแนน
2. ถ้าตอบได้ตามจุดมุ่งหมายเพียงบางส่วนให้ 1 คะแนน
3. ถ้าตอบไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

คำถาม

1. นักเรียนดูภาพนี้แต่ละภาพทำอะไร
2. ถ้าเป็นนักเรียนจะทำอย่างไรคะ

ภาคผนวก ค

แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนฉบับนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นโดยมีความคิดเห็นว่าวินัยเป็นเครื่องมือช่วยแนะแนวความประพฤติของเด็กในอนาคต จุดมุ่งหมายที่จะอบรมเด็กให้มีระเบียบวินัยนั้นก็เพื่อให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

วินัยในตนเองของเด็กจะเกิดจากการเรียนรู้ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้จากการสังเกต หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ ที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมตามมา กิจกรรมหรือสิ่งแวดล้อมที่นำมาจัดให้กับเด็กนั้นคือ กิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย หรือกิจกรรมการเล่นตามมุม การนำกิจกรรมการเล่นตามมุมมาจัดให้กับเด็กก็เพราะโดยธรรมชาติเด็กจะเรียนรู้โดยผ่านการเล่นหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กมีโอกาเลือกเรียนรู้อย่างอิสระ ตามความสนใจ ทั้งนี้ครูมีบทบาทในการจัดเตรียมอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ให้คำแนะนำปรึกษา ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเกิดกระบวนการทางความคิด และประเมินผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย หรือการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมนั้น จะยึดแนวการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรไฮ/สโคป ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน โดยจะเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับตัวเด็ก การใช้สภาพแวดล้อมเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากเรียนรู้ ทำให้สมองของเด็กมีการพัฒนาอยู่เสมอ

แผนที่จัดทำขึ้นนี้จะประกอบไปด้วยแผนหลัก 1 แผน รายชื่ออุปกรณ์สื่อ 40 วัน โดยจะทำการทดลองวันละ 30 นาที ก่อนกลับบ้าน

แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

จุดมุ่งหมาย เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อม

เนื้อหา

1. การรักษาความสะอาด
2. ความมีระเบียบวินัย
3. การรักษาความปลอดภัย
4. การรักษาสุขภาพ
5. การรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

ขั้นนำ

1. ครูเตรียมเด็กให้สงบก่อนดำเนินกิจกรรม เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย การแสดงท่าทางตามคำสั่ง การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ฯลฯ
2. ให้เด็กทั้งหมดมานั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม
3. ครูแนะนำอุปกรณ์ใหม่ที่เตรียมไว้ โดยบอกข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ การทำความสะอาด และการจัดเก็บอุปกรณ์หลังจากทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ขั้นดำเนินการ

1. ขั้นวางแผน
 - 1.1 ให้เด็กวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลโดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก วางแผนลงไปบนแผ่นสำหรับวางแผนกิจกรรมการเล่นตามมุม ซึ่งครูเป็นผู้เตรียมไว้ให้
 - 1.2 ครูบันทึกการวางแผนของเด็ก
 - 1.3 เมื่อเด็กวางแผนเสร็จแล้ว ให้ทำกิจกรรมต่อในขั้นปฏิบัติ

2. ขั้นปฏิบัติ

- 2.1 เด็กแต่ละคนปฏิบัติงาน ตามที่วางแผนไว้
- 2.2 เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วให้ทุกคนร่วมกันทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

3. ขั้นทบทวน

- 3.1 ให้เด็กทั้งหมดมานั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม และให้เด็กที่เล่นในแต่ละมุมออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนฟัง หรือเล่าถึงปัญหาที่เด็กไม่สามารถทำตามแผนที่วางไว้
- 3.2 ครูเป็นผู้นำในการซักถามผลงานของเด็กและให้เพื่อนร่วมซักถามผลงาน

ขั้นสรุป

สนทนาซักถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ และข้อตกลง

หมายเหตุ :

1. ครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กเข้าร่วมในกิจกรรม
2. ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน เป็นเวลา 30 นาที

สื่อและอุปกรณ์การเล่นตามมุม

1. มุมบล็อก มีอุปกรณ์ เช่น บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ ฯลฯ
2. มุมบทบาทสมมติ มีอุปกรณ์ เช่น เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา เครื่องมือหมอ ขวดพลาสติก ฯลฯ
3. มุมหนังสือ มีอุปกรณ์ เช่น หนังสือนิทานเกี่ยวกับขยะ ดินไม้ น้ำ มลพิษ ฯลฯ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก ดินสอ
4. มุมทราย มีอุปกรณ์ เช่น กะละมังใส่ทราย พลาสติกที่ใช้สำหรับเล่นทราย ขวดพลาสติกต่าง ๆ สัตว์จำลอง รถพลาสติกจำลอง ฯลฯ
5. มุมวิทยาศาสตร์ มีอุปกรณ์ เช่น สีต่าง ๆ ดินพีชที่ใช้ทดลอง เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ เปลือกหอย เครื่องชั่ง ตวง วัด แวนช่าย ฯลฯ

หมายเหตุ : กิจกรรมในข้อ 1 - 5 จัดให้เด็กได้เลือกทุกวันโดยเด็กมีอิสระในการเลือกทำ
กิจกรรมตามความสนใจ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน
2. สนทนาซักถามระหว่างการดำเนินกิจกรรม

หมายเหตุ : ชั้นทบทวน และชั้นสรุปผล จัดอยู่ในการประเมินผล

สัปดาห์ที่ 1 Pretest 3 วัน

สัปดาห์ที่ 2

ครูทำความคุ้นเคยกับเด็ก และเริ่มทำกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และ ทบทวน

สัปดาห์ที่ 3 - 10

ดำเนินกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

สัปดาห์ที่ 11

Posttest 3 วัน

บทบาทครู

1. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการเล่นตามมุม
2. ครูใช้คำพูดหรือคำถามกระตุ้นให้เด็กวางแผนในลักษณะต่อไปนี้
 - “วันนี้หนูอยากทำกิจกรรมในมุมอะไรคะ”
 - “ทรายที่เล่นหนูจะเล่นทำอะไรคะ”
 - “หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้วหนูคิดว่าจะทำอะไรต่อไปคะ”
 - “วันนี้หนูจะอ่านหนังสือเล่มไหนคะ”
3. ครูใช้สื่อประกอบการสนทนาเพื่อกระตุ้นให้เด็กวางแผน เช่น หุ่นมือ โทรศัพท์จำลอง ฯลฯ
4. ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์และช่วยเหลือในขณะที่เด็กลงมือปฏิบัติ
5. ครูใช้คำพูดหรือคำถาม เพื่อให้เด็กสนทนาในขั้นทบทวนในลักษณะต่อไปนี้
 - “หนูคิดว่าได้ทำตามแผนที่วางไว้อย่างไร”
 - “สมมติว่าหนูเจอทรายหล่นที่พื้นเพื่อนเหียวบจะเกิดอะไรขึ้นคะ”
 - “หนูคิดว่าหนูพอใจผลงานที่ทำแค่ไหน”
 - “ทำไมเล่นทรายเสร็จต้องล้างมือคะ”
 - “หนูเล่าสิ่งที่หนูทำให้เพื่อนฟังหน่อยสิคะ”
 - “ทำไมหนูถึงชอบหนังสือเล่มนี้คะ”
 - “หนูได้ทำตามแผนที่วางไว้หรือว่ามีการเปลี่ยนแปลงแผนที่วางไว้อย่างไรคะ”
 - “ใครต้องการถามเพื่อนเกี่ยวกับผลงานบ้าง”
6. ครูใช้สื่อประกอบในการทบทวน เช่น หุ่นมือ โทรศัพท์จำลอง ฯลฯ
7. ครูบันทึกการวางแผนของเด็กเป็นรายบุคคล

รายละเอียดสื่อ-อุปกรณ์

วันที่ 1

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ปีสายชะชะ อาทิตยา : เรื่อง
เมืองไทย : ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตัก ขวดพลาสติกต่างๆ
กรวยพลาสติก ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ เปลือกหอย แวนช่าย เครื่องชั่ง ถ้วยพลาสติก

วันที่ 2

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ สัตว์จำลอง ต้นไม้จำลอง บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เครื่องมือหมอ เสื้อคลุม ขวดพลาสติก ตุ๊กตา
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง เพื่อนชีวิต จงดี ทรัพย์สำราญ : เรื่อง
ประจิม ประเสริฐ : ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง สวนสัตว์จำลอง รั้วจำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ แวนช่าย ถ้วยพลาสติก เครื่องชั่ง

วันที่ 3

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกพลาสติก เลโก้ สวนสัตว์จำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ ตุ๊กตา อุปกรณ์เสริมสวย เสื้อผ้า
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง หนูล่าไขกับแม่น้ำเจ้าพระยา
พรทิพย์ รามสูต : เรื่อง ; สุรพล พิทยาสกุล : ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย สวนสัตว์จำลอง
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ดินพืชที่ใช้ทดลอง สีสผสมอาหาร ถ้วยพลาสติก แวนช่าย
ผ้าเช็ดมือ

วันที่ 4

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ เลโก้ สวนสัตว์จำลอง ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ร้านขายของ ตุ๊กตา
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง สิ่งแวดล้อม เวชยันต์ จดจำ : เรื่อง ธนวัฒน์ โพธิ์โน : ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก ด้วยพลาสติก ซ้อนพลาสติก งานพลาสติก ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ แม่เหล็ก วัสดุต่างๆทั้งที่เป็นโลหะ และ อโลหะ

วันที่ 5

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ ภาพตัดต่อ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้าอาหาร-ตำรวจ-พยาบาล หมวกทหาร-ตำรวจ-พยาบาล
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง เมืองใหญ่ อุดม คุณศรีวัชร : เรื่อง เดชา แซ่ขัน : ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก รถพลาสติกชนิดต่าง ๆ ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ เชือกสีขาว สีส้มอาหาร ด้วยพลาสติก แวนชยาย

วันที่ 6

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ หุ่นยนต์ รถจำลอง เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ซองจดหมาย ตู้จดหมาย กระดาษโรเนียว สีเขียน
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ต้นไม้ จารุพงษ์ จันทรเพชร : เรื่อง, ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง หุ่นยนต์ รถจำลอง พลาสติกสำหรับตักทราย ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ กล้องสัมผัส กล้องฟังเสียง

วันที่ 7

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ชุดเล็ก ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ร้ายขายของ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ทะเลแสนสวย เฉชา แซ่ซัน : ภาพ, เรื่อง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย คนจำลอง สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ขวดใส่กลืนต่าง ๆ

วันที่ 8

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ บล็อกไม้ชุดเล็ก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องมือหมอ ขวดพลาสติก ตุ๊กตา ร้านขายของ เครื่องครัว
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง พรุ่งนี้ไม่มีนก สลิล ศิริมงคล : เรื่อง อคุลย์ กล้านาค : ภาพ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตักทราย คนจำลอง สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ กะละมังใส่น้ำ วัสดุที่ลอย-จม บัตรเลือกวางอุปกรณ์ ผ้าเช็ดมือ

วันที่ 9

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ดูก๊อบเก็บน้อย โชติ ศรีสุวรรณ : เรื่อง สมบัติ คิ้วฮก : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตัก ขวดพลาสติกต่าง ๆ ไม้กวาด ที่ตักขยะ ดินไม้จำลอง
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ใบไม้ชนิดต่าง ๆ แวนชขาย เครื่องชั่ง

วันที่ 10

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ สัตว์จำลอง ต้นไม้จำลอง บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เครื่องมือหมอ เสื้อคลุม ขวดพลาสติก ตุ๊กตา
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ต้นไม้มีประโยชน์ สมลักษณ์ พงษ์ภมร : เรื่อง ประเสริฐ ต่อวงษ์ : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง สวนสัตว์จำลอง พิมพ์ชนมรูปแบบต่างๆ กรวย พลาสติก ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ แก้วพลาสติก น้ำ น้ำเกลือ น้ำเชื่อม น้ำส้มสายชู หลอดกาแฟ

วันที่ 11

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกพลาสติก เลโก้ สวนสัตว์จำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ ตุ๊กตา อุปกรณ์เสริมสวย เสื้อผ้า โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง บ้านของฉันอยู่ที่ป่าชายเลน อำนาจ เย็นสบาย : เรื่อง ; กลุ่มเบญจรงค์ : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย สวนสัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ แก้วพลาสติก ถังน้ำล้างมือ แก้ว สีเมจิก กระดาษ โครโมโตกราฟี น้ำ

วันที่ 12

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ เลโก้ สวนสัตว์จำลอง ภาพตัดต่อ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ร้านขายของ ตุ๊กตา โทรศัพท์จำลอง ดอกไม้ผ้า
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง แปดสหายเข้าเมืองกรุง น.ต.เสริมสกุล โทณะวณิก : เรื่อง ; ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก ถ้วยพลาสติก ช้อนพลาสติก งานพลาสติก ไม้กวาด ที่ตักขยะ พิมพ์ชนมรูปแบบต่างๆ ถังใส่น้ำ แก้ว
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ผลไม้ชนิดต่าง ๆ เครื่องชั่ง ตะกร้า แวนชวย

วันที่ 13

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ ภาพตัดต่อ บล็อกพลาสติก เครื่องหมายจราจรจำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้าทหาร-ตำรวจ-พยาบาล หมวกทหาร-ตำรวจ-พยาบาล โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง สีสวยสดอันตราย
ฤดี ตรีมีน : เรื่อง ; ไซยานันท์-จันทนา : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก รถพลาสติกชนิดต่าง ๆ หุ่นยนต์พลาสติก
ไม้กวาด ที่ตักขยะ ถังใส่น้ำ แก้ว
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ขวดแก้วใส่น้ำต่างระดับ ซ้อน

วันที่ 14

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ หุ่นยนต์ รถจำลอง เลโก้ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ของจดหมาย ตู้จดหมาย กระดาษโรเนียว สีเทียน
โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง เสียงจากไฟ
บุปผา พงษ์ไพบูลย์ : เรื่อง ; ชัช หวังประกอบสุข : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน
สีเมจิก
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก หุ่นยนต์ รถจำลอง พลาสติกสำหรับตักทราย
ไม้กวาด ที่ตักขยะ ถังใส่น้ำ แก้ว
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ถ้วยไอศกรีม กระดาษขาว เชือก กรรไกร

วันที่ 15

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ชุดเล็ก ภาพตัดต่อ เลโก้ สวนสัตว์จำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ร้ายขายของ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง แมดฝนหยดน้อย
ประภาพร พงศ์ประสิทธิ์ : เรื่อง ; กลุ่มแม่น้ำ : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับตักทราย คนจำลอง สัตว์
จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ต้นพืชชนิดต่างๆ แวนช่าย เครื่องวัด เครื่องชั่ง

วันที่ 16

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ บล็อกไม้ชุดเล็ก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องมือหมอ ขวดพลาสติก ตุ๊กตา ร้านขายของเครื่องครัว
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง แมลงเพื่อนฉัน
น.ต.เสริมสกุล โทณะวณิก : เรื่อง, ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตักทราย คนจำลอง สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ น้ำ น้ำผสมแป้งฝุ่น น้ำผสมทราย น้ำผสมสี กระดาษกรอง แก้วพลาสติกใส

วันที่ 17

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก ภาพตัดต่อ เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ร้านขายของ ผลไม้จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทานเรื่อง อันตรายจากขนมขบเคี้ยว
ฤดี ศรีมิน : เรื่อง ; ไซยานันท์ - จันทนา : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตัก ขวดพลาสติกต่าง ๆ ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ หินชนิดต่างๆ แวนิชยา เครื่องวัด

วันที่ 18

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ สัตว์จำลอง ต้นไม้จำลอง บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เครื่องมือหมอ เสื้อคลุม ขวดพลาสติก ตุ๊กตา เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ต้นไม้เพื่อนรัก
เกริก ยืนพันธ์ : เรื่อง, ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง สวนสัตว์จำลอง หุ่นยนต์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ น้ำมะนาว น้ำมะนาวผสมน้ำเกลือ น้ำมะนาวผสมน้ำเชื่อม

วันที่ 19

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ สวนสัตว์จำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ ตุ๊กตา อุปกรณ์เสริมสวย เสื้อผ้า เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง สายน้ำแห่งความสุข
สุนิย์ สิงหะเคนทร์ : เรื่อง ; บ้านเด็ก : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษม้วนใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย สวนสัตว์จำลอง
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ดินถั่วเขียวที่กำลังเพาะ ดินถั่วออก ดินถั่วที่แตกใบอ่อน
ดินถั่วที่โตขึ้นมา แวนช่าย

วันที่ 20

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ชุดเล็ก เลโก้ สวนสัตว์จำลอง ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ร้านขายของ ตุ๊กตา เครื่องครัว เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง อันตรายจากสิ่งแวดล้อม
ฤดี ตรีมีน : เรื่อง ; ไซยานันท์ - จันทนา : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีเมจิก สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษม้วนใส่ทรายเปียก ตุ๊กตา ถ้วยพลาสติก ช้อนพลาสติก จาน
พลาสติก ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ พลาสติก กระดาษ กระป๋อง ตะกร้า เครื่องชั่ง กระดาษ
โรเนียว

วันที่ 21

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ ภาพตัดต่อ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ หุ่นงูมือ ที่คาดศีรษะรูปต่างๆ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง หยุคคิดสักนิด ก่อนทิ้งลงถังขยะ
สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษม้วนใส่ทรายเปียก รถพลาสติกชนิดต่าง ๆ หุ่นยนต์พลาสติก
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ สำลี หิน กระดาษ รมชูชีพทำจากถุงพลาสติก

วันที่ 22

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ หุ่นยนต์ รถจำลอง เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ หุ่นนิ้วมือ ที่คาดศีรษะรูปต่างๆ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง โลกใหม่ของช้างน้อย
บ้านเด็ก : เรื่อง, ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายแห้ง หุ่นยนต์ รถจำลอง พลาสติกสำหรับตักทราย
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ กระดาษทราย ฟองน้ำ เศษผ้า กระดาษ กระดาน แวนช่าย

วันที่ 23

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ชุดเล็ก ภาพตัดต่อ เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ร้ายขายของ เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง แม่น้ำของลูกเป็ดน้อย
ชลลัด ปานทอง : เรื่อง ; ปรกาศเดือน บวรวิญญานันท์ : ภาพ
กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายเปียก พลาสติกตักทราย สัตว์จำลอง ไม้กวาด
ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ เบคกิ้งโซดา น้ำส้มสายชู ด้วยพลาสติกใส ช้อนตักไอศกรีม
สีผสมอาหาร ผ้านเช็ดมือ ถาด

วันที่ 24

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ บล็อกไม้ชุดเล็ก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องมือหมอ ขวดพลาสติก ตุ๊กตา ร้ายขายของ
เครื่องครัว เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง บ้านน้อย นัยนา คณานุรักษ์ : เรื่อง ;
พิชัย ชาญธีระประวัติ : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตักทราย คนจำลอง
สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ กระดุมชนิดต่าง ๆ ด้วยพลาสติก เครื่องชั่ง แวนช่าย

วันที่ 25

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา เงินสมมติ ผลไม้จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง มนุษย์ยักษ์ใจร้าย
วิรัตน์ วงศ์ใหญ่ : เรื่อง ; ประกายเดือน บวรวิญญานันท์ : ภาพ
กระดาศโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตัก ขวดพลาสติกต่าง ๆ
ไม้กวาด ที่ตักขยะ ถ้วยพลาสติก กรวยพลาสติก
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ เมล็ดถั่ว กระดาษทิชชู น้ำ ถ้วยพลาสติก

วันที่ 26

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ สัตว์จำลอง ดินไม้จำลอง บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เครื่องมือหมอ เสื้อคลุม ขวดพลาสติก ตุ๊กตา เงินสมมติ
โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ผีเสื้อกับทุ่งหญ้า
วินัย รอดจ่าย : เรื่อง ; เกริก ชื่นพันธ์ : ภาพ กระดาศโรเนียว สีเทียน ดินสอ
หุ่นนิ้วมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง สวนสัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ รั้วจำลอง
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ น้ำ ไม้บรรทัด กระดาษโรเนียว ดินสอ ผ้าเช็ดมือ

วันที่ 27

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกพลาสติก เลโก้ สวนสัตว์จำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ ตุ๊กตา อุปกรณ์เสริมสวย เสื้อผ้า เงินสมมติ โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง สายฝน
ศศ.กิตติวดี บุญเชื้อ : เรื่อง ; พิระ นาคจัน : ภาพ
กระดาศโรเนียว สีเทียน ดินสอ หุ่นนิ้วมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย สวนสัตว์จำลอง
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ข้อนชนิดต่างๆ ขวดชนิดต่างๆ น้ำ กระดาศโรเนียว ดินสอ
ผ้าเช็ดมือ

วันที่ 28

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ เลโก้ สวนสัตว์จำลอง ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ร้านขายของ ตุ๊กตา เงินสมมติ แผ่นรายการอาหาร
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ความทรงจำของช้าง
ดร.ชาร์ลส เฟร็ดเดอริกสัน : เรื่อง ; วินัย รอดจ่าย : ภาพ
กระดาศโรเนียว สีเทียน ดินสอ หุ่นนิ้วมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายเปียก ถ้วยพลาสติก ช้อนพลาสติก จานพลาสติก
ไม้กวาด ที่ตักขยะ พิมพ์ชนมรูปต่างๆ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ไฟฉาย กล้องกระดาศ กระดาศขาว วัสดุต่างๆ เช่น ดินสอ
ปากกา ไม้บรรทัด

วันที่ 29

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ ภาพตัดต่อ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ หุ่นนิ้วมือ ที่คาดศีรษะรูปต่าง ๆ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง โคลงเคลง
ชาติรี สำราญ : เรื่อง ; เฉลิมพล พงศ์เจตน์พงศ์ : ภาพ
กระดาศโรเนียว สีเทียน ดินสอ หุ่นถุงมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายเปียก รถพลาสติกชนิดต่าง ๆ หุ่นยนต์พลาสติก
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ผักชนิดต่างๆ เครื่องชั่ง เครื่องวัด แวนชขาย กระดาศโรเนียว ดินสอ

วันที่ 30

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ หุ่นยนต์ รถจำลอง เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ หุ่นถุงมือ ที่คาดศีรษะรูปต่างๆ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง หมิน้อยกับไม้เท้าวิเศษ
อุ้มบุญ สิงห์อศวิน : เรื่อง ; ประกายเดือน บวรวิญญานันท์ : ภาพ
กระดาศโรเนียว สีเทียน ดินสอ หุ่นนิ้วมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายแห้ง หุ่นยนต์ รถจำลอง พลาสติกสำหรับตักทราย
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ แม่เหล็ก กระดาศวาทรูปปลา ปู หอย เต้า ตะกร้า ลวดเย็บกระดาศ

วันที่ 31

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ชุดเล็ก ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ร่ายขายของ แผ่นรายการอาหาร โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง กบน้อยหลงตัวเอง
พรรณิ วิเศษโหวาร: เรื่อง ; ประกายเดือน บวรวิญญานันท์ : ภาพ
กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ หุ่นงูมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย คนจำลอง สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ใบไม้ชนิดต่างๆ สีเทียน แวนชยาย

วันที่ 32

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ บล็อกไม้ชุดเล็ก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องมือหมอ ขวดพลาสติก ตุ๊กตา ร่ายขายของ
เงินสมมติ โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง นกสีเหลือง
พรทิพย์ งามสุด : เรื่อง ; บ้านเด็ก : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ หุ่นงูมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตักทราย คนจำลอง
สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ กระดาษกรอง แก้วพลาสติกใส ดิน ทราย ดินน้ำมัน น้ำ ถาด
กระดาษโรเนียว ดินสอ ผ้าเช็ดมือ

วันที่ 33

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ผลไม้จำลอง แผ่นรายการอาหาร
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง สิคอคิดถึงบ้าน
กานต์มณี ศักดิ์เจริญ: เรื่อง ; สุธรรม ประณมศรี : ภาพ
กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ หุ่นงูมือ
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตัก ขวดพลาสติกต่าง ๆ
ไม้กวาด ที่ตักขยะ กรวยพลาสติก
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ผ้าเช็ดหน้า กระดาษกรอง ดูกพลาสติก แก้วพลาสติกใส น้ำ
กระดาษโรเนียว ดินสอ ถาด ยางรัดของ

วันที่ 34

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ สัตว์จำลอง ต้นไม้จำลอง บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เครื่องมือหมอ เสื้อคลุม ขวดพลาสติก ตุ๊กตา โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง นันคือเม่น
กมล วิจิตสรสาตร์ : เรื่อง ; อัสวิน อรุณแสง : ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้
หุ่นขี้ผึ้ง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายแห้ง สวนสัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ กล่องสัมผัส กระดาษโรเนียว ดินสอ บัตรสิ่งของ

วันที่ 35

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกพลาสติก เลโก้ สวนสัตว์จำลอง
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ ตุ๊กตา อุปกรณ์เสริมสวย เสื้อผ้า เงินสมมติ โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง กระรอกขาว
วิชา พรหมจันทร์ : เรื่อง, ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ หุ่นจำลอง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย สวนสัตว์จำลอง
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ สำลี น้ำ แอลกอฮอล์ โลชั่น กระดาษโรเนียว ดินสอ

วันที่ 36

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ เลโก้ สวนสัตว์จำลอง ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ร้านขายของ ตุ๊กตา แผ่นราคาสินค้า โทรศัพท์จำลอง เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ข้าวเหนียว
อิทธิพล วาตะวัฒน์ : เรื่อง, ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ หมอนอิง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายเปียก ถ้วยพลาสติก ช้อนพลาสติก งานพลาสติก
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ รถจำลอง พื้นลาดเอียง กระดาษโรเนียว ดินสอ

วันที่ 37

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ ภาพตัดต่อ บล็อกพลาสติก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้าทหาร-ตำรวจ-พยาบาล หมวกทหาร-ตำรวจ-พยาบาล โทรศัพท์จำลอง
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ฉันทิ๋วบัวหลวง
สนิท สัตย์ภาส : เรื่อง ; ธีระพันธ์ ลอไพบูลย์ : ภาพ
กระดาศโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ หมอนอิง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายเปียก รถพลาสติกชนิดต่าง ๆ หุ่นยนต์พลาสติก
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ สีสผสมอาหารชนิดซอง กระดาศเปียก กระดาศแห้ง ช้อนตัก
ผ้าเช็ดมือ

วันที่ 38

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ หุ่นยนต์ รถจำลอง เลโก้
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ของจดหมาย ตู้จดหมาย กระดาศโรเนียว สีเทียน
สีไม้ ดินสอ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง ครอบครัวมีเสือ
อารีวรรณ อ้นนาค : เรื่อง ; บ้านเด็ก : ภาพ กระดาศโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ
หมอนอิง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กระดาษใส่ทรายแห้ง หุ่นยนต์ รถจำลอง พลาสติกสำหรับตักทราย
ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ขวดพลาสติกใส น้ำ น้ำมันพืช สีสผสมอาหาร กระดาศ
โรเนียว ดินสอ

วันที่ 39

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ชุดเล็ก ภาพตัดต่อ
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องครัว ตุ๊กตา ราชขายของ แผ่นราคาสินค้า เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง กล้วย กล้วย
ตรี พฤษยาภรณ์ : เรื่อง ; วชิรี เฉลิมชัย:ภาพ กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ
หมอนอิง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายเปียก พลาสติกสำหรับเล่นทราย คนจำลอง สัตว์
จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ลูกโป่ง เบกกิ้งโซดา น้ำส้มสายชู ข้อนพลาสติก ยางรัดของ

วันที่ 40

1. มุมบล็อก อุปกรณ์ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก เลโก้ บล็อกไม้ชุดเล็ก
2. มุมบทบาทสมมติ อุปกรณ์ เสื้อผ้า เครื่องมือหมอ ขวดพลาสติก ตุ๊กตา ร้านขายของ
เครื่องครัว เงินสมมติ
3. มุมหนังสือ อุปกรณ์ หนังสือนิทาน เรื่อง นกยูงฉลาด
พรจันทร์ จันทรวิมล : เรื่อง ; ประภาส สรณกมน์ : ภาพ
กระดาษโรเนียว สีเทียน สีไม้ ดินสอ หมอนอิง
4. มุมทราย อุปกรณ์ กะละมังใส่ทรายแห้ง พลาสติกสำหรับตักทราย คนจำลอง
สัตว์จำลอง ไม้กวาด ที่ตักขยะ
5. มุมวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ ไข่ไก่ต้ม สีเทียน สีเมจิก สีผสมอาหาร น้ำส้มสายชู ผ้าเช็ดมือ
กระดาษโรเนียว

รายการสื่ออุปกรณ์

1. หนังสือนิทาน	40	เล่ม
2. บล็อกไม้ขนาดใหญ่	68	ชิ้น
3. ตุ๊กตาผ้า	3	ตัว
4. แวนชยาย	2	อัน
5. เครื่องขั้ 2 แขน	1	เครื่อง
6. เต้า, หม้อ, กะทะ, ตะหลิว, กระจอน	1	ชุด
7. เปลือกหอย	1	ตะกร้า
8. กะละมังใส่ทราย	1	กะละมัง
9. เครื่องแต่งตัว, ตลับแป้ง, หวี, กระจก กระจกโป๊วแป้ง	1	ชุด
10. บล็อกไม้ชุดเล็ก	1	ตะกร้า
11. บล็อกพลาสติก	1	ตะกร้า
12. เลโก้	1	ตะกร้า
13. พลาสติกหนาม	1	ตะกร้า
14. ตัวต่อ	1	ตะกร้า
15. พิมพ์ขนม	14	ชิ้น
16. สีไม้	2	กล่อง
17. กาว	1	หลอด
18. แสตมป์	40	ดวง
19. ขวดใส่กลินต่าง ๆ	6	ขวด
20. โทรศัพท์จำลอง	3	เครื่อง
21. แก้วพลาสติกใส	4	ใบ
22. กระดาษโครโมโตกราฟ	40	แผ่น
23. ผลไม้จำลอง	10	ผล
24. หุ่นมือ	3	ตัว
25. หุ่นนิ้วมือ	8	ตัว
26. สีเมจิก	3	โหล

27.เงินสมมติ 50, 100, 500, 1,000	50	ใบ
28.สัตว์เลี้ยงจำลอง	19	ตัว
29.สัตว์ป่าจำลอง	24	ตัว
30.เครื่องมือหมอ	1	ชุด
31.ผ้าเช็ดมือ	8	ผืน
32.ไม้กวาด	4	อัน
33.ที่ดักขยะ	1	อัน
34.ถังขยะ	1	ถัง
35.รถแมคโครจำลอง	7	คัน
36.ช้อนพลาสติก	10	คัน
37.จานพลาสติก	6	ใบ
38.แม่เหล็ก	10	ชิ้น
39.ภาพตัดต่อ	10	ชุด
40.เศษวัสดุต่าง ๆ	20	ชิ้น
41.ถั่วชนิดต่าง ๆ อย่างละ	1	ขวด
42.หมวกทหาร	1	ใบ
43.หมวกดับเพลิง	1	ใบ
44.ชุดหมอ	1	ชุด
45.ไข่ไก่ต้ม	35	ฟอง
46.ผงฟู+สัผสมอาหาร+น้ำส้มสายชู	1	ตะกร้า
47.ภูเขาไฟจำลอง	2	ชุด
48.ใบไม้ชนิดต่าง ๆ	1	ตะกร้า
49.หินชนิดต่าง ๆ	1	ตะกร้า
50.ซองจดหมาย	40	ซอง
51.ตู้ไปรษณีย์จำลอง	2	ตู้
52.สีเทียน	2	กล่อง
53.ดินสอ	30	แท่ง
54.ยางลบ	30	ก้อน

55.ขวดใส่น้ำผสมน้ำมันพืช	2	ขวด
56.แก้วพลาสติกเพาะถั่วงอกเขียว	20	ใบ
57.กระดวยกรอง	1	กล่อง
58.กรวยพลาสติก	6	อัน
59.ขวดแก้ว	6	ขวด

ภาคผนวก ง

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจ แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
 - 1.1 อาจารย์วันเพ็ญ ปุณพัฒน์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี
 - 1.2 อาจารย์จิตรา ชนะกุล อาจารย์โรงเรียนบ้านบางกะปิ
กรุงเทพมหานคร
 - 1.3 อาจารย์ฐิติพร พิษณุกุล อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต
สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณ
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเอง
ด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 อาจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 - 2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ไสยวรรณ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร
 - 2.3 อาจารย์ธิดา พัทธกษัตินสุข ผู้จัดการโรงเรียนหนูน้อย
87 สุขุมวิท 89/1 กรุงเทพมหานคร
3. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และ
ทบทวน
 - 3.1 อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการฝ่ายอนุบาลโรงเรียน
เกษมพิทยา
955 สุขุมวิท 71 แขวงคลองตัน
เขตพระโขนง
 - 3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ปุณณฤทธิ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนคร
 - 3.3 อาจารย์สุทธาภา โชติประดิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว จินดา น้ำเจริญ
เกิด	24 สิงหาคม 2512
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	69 หมู่ 10 ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 26110
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดเขาแก้วมุขดาราม ตำบลคลองเรือ อำเภовิหารแดง จังหวัดสระบุรี 18150
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง	อาจารย์ 1 ระดับ 4
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2524	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
พ.ศ.2527	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนบ้านนา"นายกพิทยากร" อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
พ.ศ.2530	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ.2534	กบ.(การอนุบาลศึกษา)จากวิทยาลัยครูสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2540	กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน

บทคัดย่อ
ของ
จินดา น้ำเจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2540

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ และ ทบทวน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย-หญิง ที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและต่ำ อายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง และกลุ่มทดลอง 2 มีวินัยในตนเองระดับต่ำ โดยทั้ง 2 กลุ่ม จะได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยด้วยกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ครั้งละ 30 นาที รวม 40 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยด้วยกระบวนการวางแผน ปฏิบัติและทบทวน แบบสำรวจความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และแบบทดสอบภาพสถานการณ์ต่อเนื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .93 แบบแผนการทดลองเป็นแบบ One-Group Pretest-Posttest Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่า t-test แบบ Dependent และ t - test แบบ Independent Samples ในรูปแบบของ Difference Scores

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ก่อนและหลังการทดลองมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน มีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

A STUDY OF SELF - DISCIPLINE IN ENVIRONMENT
OF YOUNG CHILDREN EXPERIENCING PLAN - DO - REVIEW CHARACTER
ENHANCEMENT ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
JINDA NACHAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
October 1997

The purpose of this study was to compare self - discipline in environment of young children experiencing plan - do - review character enhancement activities.

The 30 subjects were boys and girls with self - discipline at middle and low self - discipline levels, age 5 - 6 years in kindergarten 2, first semester of the academic year 1997 at Anubarnrayong School, Rayong Province.

The purposive sample was divided equally into two groups for the experiment. Each group experienced plan - do - review character enhancement activities. The experiment was carried out for 8 consecutive weeks, 5 lessons per week, with a total of 40 lessons taught by the researcher.

The three instruments were Lesson Plans for Plan - Do - Review Character Enhancement Activities , Self - Discipline Checklist, Situations for Self - Discipline Test developed by the researcher and proved to have the reliability of .93. The research design was One - Group Pretest - Posttest Design. The t - test Dependent Samples and t - test Independent Samples were used for data analysis.

The results were as follows :

1. Preschool children with middle and low self - discipline experienced plan - do - review character enhancement activities had higher scores in self - discipline in environment with significant difference at .01 level.

2. Preschool children with middle and low self - discipline experienced plan - do - review character enhancement activities had different self - discipline in environment with significant difference at .05 level. Preschool children with low self - discipline had higher scores than those of children with middle self - discipline.